

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

***Import produktów
rolnych i spożywczych
uznanych za wrażliwe
(4)***

nr 112

Warszawa 2008

EKONOMICZNE I SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA
ROZWOJU POLSKIEJ GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PO WSTĄPIENIU POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

***Import produktów
rolnych i spożywczych
uznanych za wrażliwe
(4)***

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

***Import produktów
rolnych i spożywczych
uznanych za wrażliwe
(4)***

Autor:

dr Bożena Nosecka

Współpraca:

mgr Anna Bugała

Alicja Capiga

mgr inż. Janusz Mierwiński

EKONOMICZNE I SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA
ROZWOJU POLSKIEJ GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PO WSTĄPIENIU POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Warszawa 2008

Autor publikacji jest pracownikiem naukowym
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowego Instytutu Badawczego

Pracę zrealizowano w ramach tematu

Monitorowanie oraz analiza zmian polskiego łańcucha żywnościowego
w zadaniu *Analiza wolumenu importu i cen importowych towarów rolno-spożywczych*
objętych specjalną klauzulą ochronną

Celem opracowania jest analiza zmian rozmiarów importu i cen importowych
produktów rolnych i spożywczych, które zgłoszone zostały przez Polskę do WTO,
jako produkty wymagające głębszej ochrony.

Korekta
Krystyna Mirkowska

Redakcja techniczna
Leszek Ślipski

Projekt okładki
AKME Projekty Sp. z o.o.

ISBN 978-83-60798-81-2

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowy Instytut Badawczy
00-950 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. nr 984
tel.: (0 22) 50 54 444
faks: (0 22) 50 54 636
e-mail: dw@ierigz.waw.pl
http://www.ierigz.waw.pl

Spis treści:

Wstęp	7
Wyniki analizy	9
1. Zmiany wolumenu importu produktów rolnych i spożywczych uznanych za wrażliwe i udziału importu w ich produkcji.....	9
2. Zmiany cen importowych produktów uznanych za wrażliwe.....	23
3. Wartość importu	29
4. Salda handlu zagranicznego, relacje cen importowych i eksportowych, udział importu w eksporcie.....	32
5. Zmiany w geograficznej strukturze importu analizowanych produktów....	43
Podsumowanie i wnioski	48

Wstęp

- Celem opracowania, tak jak trzech poprzednich, jest przedstawienie zmian rozmiarów importu i cen importowych produktów rolnych i spożywczych zgłoszonych przez Polskę do WTO przed akcesją do UE, jako produkty wrażliwe. Są to produkty, w imporcie których możliwe było stosowanie tzw. specjalnej klauzuli ochronnej (SSG), polegającej na możliwości stosowania dodatkowych ceł w przywozie w sytuacji, gdy wolumen importu przekracza ustaloną wielkość progową lub gdy ceny importowe są niższe od tzw. cen prog¹.
- W opracowaniu przedstawiono również analizę: zmian udziału importu w wolumenie produkcji i podaży badanych produktów, kształtowania się (wyrażonych w wolumenie i wartości obrotów) sald obrotów handlu zagranicznego, zmian udziału importu w eksporcie oraz relacji cen importowych i eksportowych analizowanych produktów rolnych i spożywczych. Analizą objęto też zmiany w geograficznej strukturze przywozu i ich wpływu na poziom cen importowych objętych badaniem artykułów. Systematyczna analiza wszystkich tych wielkości pozwala na ocenę funkcjonowania rynku artykułów uznanych w Polsce za wrażliwe w warunkach zniesienia ceł w obrotach z krajami UE i zmniejszenia poziomu ochrony w imporcie większości produktów spoza Wspólnoty. Badanie pozwala w dużym stopniu na ocenę zmian konkurencyjności analizowanych produktów na rynku rozszerzonej UE.
- Analizą objęto następujące produkty: wszystkie zboża i większość ich przetworów (z wyjątkiem ciasta makaronowego, pieczywa i glutenu pszennego), cukier buraczany i pozostałe cukry (glukoza, syrop glukozowy, izoglukoza, maltodekstryna), mleko i jego przetwory (z wyjątkiem serwatki), zwierzęta, mięso i przetwory z mięsa (z wyjątkiem koni, hodowlanego bydła, hodowlanej trzody, hodowlanych owiec, mięsa koni i owiec, podrobów i tłuszczu zwierzęcych), jaja i ich przetwory, warzywa i owoce świeże (bez czosnku, porów, warzyw strączkowych, gruszek i owoców południowych), warzywa mrożone i suszone, pomidory w puszkach, koncentrat pomidorowy, zagęszczony sok jabłkowy, skrobię i mąkę ziemniaczaną, tytoń nieprzetworzony, miód naturalny, kwiaty cięte (za wyjątkiem orchidei i gladioli), nasiona roślin pastewnych (bez nasion buraków,

¹ Po przystąpieniu do UE, Polska tak jak inne kraje Wspólnoty, stosować może w imporcie cło dodatkowe jedynie w przywozie produktów zgłoszonych do WTO jak produkty wymagające głębszej ochrony przez kraje „starej” UE. W UE-15 liczba produktów objętych SSG jest znacznie mniejsza niż była w Polsce przed akcesją do Wspólnoty.

warzyw i lucerny), szyszki chmielowe, soki i ekstrakty z chmielu, karmę dla zwierząt domowych oraz dekstryny i inne skrobie modyfikowane².

- Analiza dotyczy lat 2001-2008. W opracowaniu porównywany jest przede wszystkim poziom analizowanych wielkości w 2008 r. w relacji do roku poprzedniego i średnich z lat 2001-2003. Szczegółowa analiza zmian cen wszystkich produktów uznanych za wrażliwe, a także rozmiarów importu oraz geograficznych kierunków przywozu w poszczególnych miesiącach lat 2004-2008 zawarta jest w miesięcznych raportach, stanowiących uzupełnienie do opracowania syntetycznego. W raportach dokonywane są porównania wolumenu importu, cen importowych i zmian geografii przywozu w poszczególnych miesiącach z danymi z miesiąca poprzedniego i analogicznego miesiąca roku poprzedniego, a także porównania skumulowanych od początku roku rozmiarów importu i średnich cen importowych w relacji do tych samych okresów lat poprzednich.
- Opracowanie wykonane zostało w oparciu o dane dotyczące handlu zagranicznego gromadzone przed akcesją do UE przez Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego, do końca 2005 r. przez Ministerstwo Finansów, a od 2006 r. przez Centrum Analityczne Administracji Celnej. Informacje o poziomie produkcji artykułów objętych analizą pochodzą z niepublikowanych i publikowanych danych GUS (Roczniki Statystyczne i Roczniki Przemysłu Spożywczego).

² Są to produkty, które znalazły się w wykazie artykułów wymagających głębokiej ochrony do końca kwietnia 2004 r. (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2003 r.). Lista produktów, w przywozie których stosować można było cła dodatkowe ustalana była corocznie (spośród produktów zgłoszonych do WTO) i publikowana w Rozporządzeniach MRiRW. Niemal wszystkie produkty objęte analizą znajdowały się w wykazie produktów wrażliwych zgłoszonych do WTO jako produkty wymagające głębokiej ochrony. Wielkości progowe i ceny progowe w Polsce ustalone były w latach 1997-2004 w IERiGŻ.

Wyniki analizy

1. Zmiany wolumenu importu produktów rolnych i spożywczych uznanych za wrażliwe i udziału importu w ich produkcji

Po akcesji do UE zwiększył się import większości produktów rolnych i spożywczych uznanych przed akcesją za produkty wymagające większej ochrony w przywozie. Najbardziej zwiększył się import produktów stanowiących surowce dla zakładów przetwórczych i artykułów będących uzupełnieniem oferty podaźowej krajowych producentów.

Zmiany wolumenu importu poszczególnych grup towarowych w obecnej dekadzie były następujące:

- *Zboża i ich przetwory*

Po akcesji do UE systematycznie zwiększa się wolumen przywozu słodu i jego ekstraktu oraz produktów uzyskiwanych przez spęcznienie i prażenie zbóż. W 2008 r., import słodu wzrósł w relacji do roku poprzedniego o 4%, a prażonych zbóż o 11%, a w porównaniu do średniego z lat 2001-2003, odpowiednio o 44% i 514%. Stały wzrost przywozu słodu i jego ekstraktu spowodowany jest zwiększającym się zapotrzebowaniem krajowego browarnictwa, a zbóż prażonych – rosnącym zapotrzebowaniem krajowych konsumentów, ale też zwiększającą się skalą reeksportu tych produktów.

Znacznie zwiększył się po akcesji przywóz mąk zbożowych – głównie mąki pszennej. W 2008 r. przywóz mąki pszennej był wprawdzie niższy od poziomu z roku poprzedniego o 11%, ale przekraczał średni poziom z lat 2001-2003 o 119%. Import mąki żytniej zwiększył się w relacji do 2007 r. o 25%, a w porównaniu do przeciętnego z lat 2001-2003 pięciokrotnie. Importowane mąki charakteryzują się parametrami poprawiającymi jakość mąki stosowanej w krajowym przemyśle piekarniczym. Z powodu stabilnego zapotrzebowania w kraju, tendencji wzrostowych nie wykazuje natomiast przywóz kasz i granulek zbożowych oraz otrąb i śrut zbożowych. W 2008 r. import kasz i granulek był niższy niż w roku poprzednim o 35%, a w relacji do średniej z lat 2001-2003 o 30%. Przywóz otrąb zbożowych systematycznie obniżał się w latach 2004-2007, a w 2008 r., w następstwie obniżenia cen importowych, był wyższy zarówno w relacji do poprzedniego roku jak i średniej z lat 2001-2003 (odpowiednio o 40 i 15%).

Import ziarna zbóż, podobnie jak przed akcesją, zależy od poziomu zbiorów w kraju i wysokości cen w Polsce i w obrotach światowych. W 2008 r. import zbóż był o 8% niższy od bardzo wysokiego (1,6 mln ton) w roku poprzednim i wyższy od średniego poziomu z lat 2004-2006 i z lat 2001-2003 ponad

trzykrotnie. Wysoki poziom przywozu w 2007 i 2008 r. spowodowany był niższymi cenami zbóż w imporcie niż na rynku wewnętrznym. W 2008 r. najbardziej w relacji do przeciętnego z lat 2004-2006 i 2001-2003 zwiększył się przywóz pszenicy i jęczmienia (dominujących w imporcie zbóż objętych analizą).

Tabela 1

Wolumen importu zbóż i ich przetworów (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Pszenica	151,0	212,2	218,7	559,3	1112,6	1085,8
Żyto	143,2	15,5	2,6	18,3	168,8	54,5
Jęczmień	159,4	196,3	85,3	101,2	314,0	290,4
Owies	4,7	2,9	1,4	1,6	3,4	7,4
Gryka	1,2	2,9	0,0	0,6	8,2	1,5
Proso	1,6	0,2	0,2	0,7	0,5	0,7
Pozostałe zboża	7,5	3,5	4,8	5,7	7,1	44,0
Razem zboża	468,6	433,5	313,0	687,4	1614,6	1484,3
Mąka pszenna	16,2	20,0	37,1	38,0	39,8	35,5
Mąka żytnia	0,6	0,5	3,7	2,7	2,4	3,0
Kasze, mączki i granulki zbożowe	38,7	34,9	41,3	31,0	41,4	27,0
Słód	172,8	181,7	182,7	202,1	239,8	248,9
Ekstrakt słodowy, przetwory spożywcze z mąki, kasz i skrobi	27,1	27,0	33,3	40,3	47,3	53,5
Przetwory spożywcze otrzymywane przez spęcznienie zbóż	2,2	3,2	8,7	10,6	12,2	13,5
Otręby, śruta i inne pozostałości z obróbki zbóż	135,8	173,0	128,4	110,7	111,9	156,2
Razem przetwory zbożowe	393,4	440,3	435,2	435,4	494,8	537,6

Źródło: Dane Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego, Ministerstwa Finansów i Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Po akcesji bardzo niski (poniżej 2%) pozostał udział importu w produkcji i podaży mąk zbożowych. Importowane ziarno zbóż w latach 2007-2008 stanowiło 6% krajowych zbiorów, wobec 3% w 2006 r. i 1,5% średnio w latach 2001-2003. Systematycznie zwiększa się udział importu w produkcji i podaży zbóż prażonych oraz słodu. W 2008 r. udział importu w produkcji słodu wyniósł ok. 70%, a zbóż prażonych – 13%, wobec odpowiednio 55 i 3% średnio w latach 2001-2003. Importowane prażone zboża w 2008 r. stanowiły ok. 24% podaży krajowej, a słodu ok. 40%. Obniża się udział importu w wolumenie produkcji i podaży kasz i granulek zbożowych. W 2008 r. import stanowił 20% w produkcji, wobec ponad 30% średnio w latach 2001-2003. Udział importowanych otrąb i śrut zbożowych, tak jak przed akcesją, wahał się w latach 2004-2008 wokół 15-19% krajowej produkcji. Kilkunastokrotnie wyższy od krajowej produkcji jest import ekstraktu słodowego.

Spośród przetworów zbożowych systematycznie zwiększa się produkcja mąk, kasz i zbóż prażonych, a stabilna jest produkcja słodu i jego ekstraktu. Nie rośnie też produkcja otrąb i śrut zbożowych.

- *Nasiona rzepaku, oleje i margaryny*

Import nasion rzepaku i oleju rzepakowego wzrósł znacząco po akcesji Polski do UE. Spowodowane to było większym zapotrzebowaniem rynku krajowego na olej rzepakowy zużywany przede wszystkim w produkcji biopaliw, ale też zmniejszeniem poziomu ochrony rynku w imporcie. Średnio w latach 2004-2006 import nasion rzepaku i oleju rzepakowego przekraczał przeciętny poziom z lat 2001-2003 niemal siedmiokrotnie. W 2007 r. import nasion rzepaku, z powodu rekordowych zbiorów w kraju, był znacznie niższy niż w roku poprzednim (ale większy niż we wszystkich latach pierwszej połowy obecnej dekady). Zwiększył się natomiast przywóz oleju rzepakowego. Duży wzrost popytu w kraju i niskie ceny w imporcie zadecydowały (mimo wysokich zbiorów w kraju) o rekordowym przywozie zarówno nasion rzepaku jak i oleju rzepakowego w 2008 r. Bardzo duże zapotrzebowanie rynku krajowego spowodowało równocześnie zmniejszenie eksportu tych produktów.

Po akcesji do UE obniżył się import oleju sojowego, a zwiększył się przywóz oleju słonecznikowego. Spowodowane to było większym zapotrzebowaniem rynku krajowego na olej słonecznikowy, ale też wzrostem udziału w przywozie tego oleju tańszych produktów z krajów WNP (przede wszystkim z Ukrainy). Średnio w latach 2004-2006 import oleju słonecznikowego był wyższy od przeciętnego w latach 2001-2003 o 160%, a oleju sojowego obniżył się o 17%. W 2007 r. przywóz zarówno oleju sojowego jak i słonecznikowego, z powodu wzrostu cen importowych, był niższy niż w roku poprzednim (odpowiednio o 44 i 7%). W 2008 r. w wyniku znacznego podrożenia w imporcie przywóz oleju słonecznikowego obniżył się w relacji do 2007 r. o 44%, a zwiększył się o 10% import oleju sojowego. Przywóz oleju sojowego w 2008 r. stanowił 67% wolumenu importu z lat 2001-2003, a oleju słonecznikowego był wyższy 2,4-krotnie.

Od początku akcesji systematycznie zwiększa się import margaryn i innych jadalnych mieszanin z tłuszczów. W 2008 r. przywóz był wyższy niż w roku poprzednim o 49%, a w relacji do średniej z lat 2001-2003 zwiększył się 4,5-krotnie. Importowane tłuszcze roślinne wysokiej jakości są komponentem w krajowej produkcji tych artykułów.

Tabela 2**Wolumen importu nasion rzepaku i przetworów z roślin oleistych (w tys. ton)**

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Nasiona rzepaku	8,0	2,2	38,6	123,4	43,7	314,3
Olej sojowy	127,1	81,2	96,6	136,8	77,0	84,6
Olej słonecznikowy	19,1	41,0	21,4	86,8	81,0	45,1
Olej rzepakowy	2,3	19,0	17,5	8,7	15,7	53,1
Margaryna i jadalne mieszaniny z tłuszczów	10,5	12,5	21,3	25,1	31,9	47,4
Razem przetwory z roślin oleistych	159,0	153,7	156,8	257,4	205,6	230,2

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Zmienia się udział importu w produkcji i podaży nasion rzepaku i oleju rzepakowego. W 2008 r. wskaźniki te były najwyższe w obecnej dekadzie i wyniosły odpowiednio 15 i 8%, wobec 1% średnio w latach 2001-2003. Systematycznie zwiększa się udział importu w produkcji margaryn i innych jadalnych mieszanin z tłuszczów – z 3% w latach 2001-2003 do 14% w 2008 r. Stale wyższy od krajowej produkcji olejów jadalnych jest import oleju sojowego i słonecznikowego. Produkcja margaryn w kraju systematycznie się obniża. Wynika to jednak przede wszystkim ze spadku popytu na rynku krajowym. Rosnący import margaryn miał natomiast istotny wpływ na zdynamizowanie ich eksportu, a sprzyjała temu poprawa jakości eksportowanych produktów. Tendencję spadkową wykazuje produkcja rafinowanego oleju sojowego, a zmienia się, w zależności od wielkości importu, produkcja rafinowanego oleju słonecznikowego. Średnia produkcja oleju rzepakowego w latach 2006-2008 przekraczała przeciętny poziom z lat 2001-2003 o ponad 90%.

- *Produkty skrobiowe*

W 2007 r. zahamowana została, dynamiczna w latach 2004-2006, tendencja wzrostowa w imporcie skrobi kukurydzianej i ziemniaczanej. Utrzymał się natomiast obserwowany od początku akcesji, wzrost przywozu pozostałych produktów skrobiowych, tj. syropów cukrowych (glukozy i syropów glukozowych), pozostałych syropów oraz dekstryn i pozostałych skrobi modyfikowanych. W 2008 r. przywóz niemal wszystkich produktów skrobiowych był niższy niż w roku poprzednim, a najbardziej zmniejszył się import glukozy i syropów glukozowych. Wyższy był jedynie o 15%, z powodu mniejszej podaży krajowej, import skrobi ziemniaczanej. Łączny import produktów skrobiowych w 2008 r., stanowił ok. 53% wolumenu importu z roku poprzedniego, ale był niemal dwukrotnie wyższy od średniego z lat 2001-2003. Najbardziej w 2008 r., w porównaniu do poziomu sprzed akcesji, wzrósł import skrobi ziemniaczanej (32-krotnie)

i skrobi kukurydzianej (6-krotnie). Łączny import syropów zwiększył się o 86%, a dekstryn i pozostałych skrobi modyfikowanych o 30%.

Wzrost przywozu produktów skrobiowych, po przystąpieniu Polski do UE, spowodowany był mniejszym wzrostem produkcji krajowej niż zapotrzebowania krajowego przemysłu spożywczego i innych branż gospodarki narodowej. Zwiększenie przywozu skrobi ziemniaczanej w dużym stopniu było skutkiem dostosowania produkcji do wyznaczonych w UE krajowych limitów ilościowych. Zahamowanie tendencji wzrostowej importu niemal wszystkich produktów skrobiowych w 2008 r. wynikało w dużym stopniu ze wzrostu cen w imporcie tych artykułów, ale też z ograniczenia popytu rynku wewnętrznego.

Tabela 3

Wolumen importu produktów skrobiowych (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Skrobia kukurydziana	3,4	11,6	26,0	37,4	36,3	19,7
Skrobia ziemniaczana	0,3	1,7	6,2	19,1	8,5	9,7
Glukoza i syrop glukozowy	10,4	49,5	103,0	135,2	152,2	18,7
Przetwory spożywcze pozostałe (syropy)	40,6	40,6	52,7	76,4	77,5	76,2
Dekstryny i pozostałe skrobie modyfikowane	45,1	53,6	65,6	67,9	69,4	58,6
Razem	99,8	157,0	253,5	336,0	343,9	182,9

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Od początku obecnej dekady do 2007 r. systematycznie zwiększała się przewaga importu nad krajową produkcją dekstryn i pozostałych skrobi modyfikowanych. W 2004 r. import przekraczał produkcję w kraju czterokrotnie, a w 2007 r. – ponad pięciokrotnie. W 2008 r. wskaźnik ten zmniejszył się, z powodu obniżenia importu, ale był znacznie wyższy od średniego z lat 2001-2003. Spadek przywozu spowodował też zmniejszenie do ok. 30%, wobec 53% w roku poprzednim i ok. 40% średnio w latach 2004-2006 udziału importu w produkcji glukozy i syropu glukozowego (przeciętnie w latach 2001-2003 import stanowił 8% produkcji krajowej). Rosnący import, konkurencyjnych cenowo produktów, miał istotny wpływ na obniżenie produkcji dekstryn i brak tendencji wzrostowej produkcji syropów cukrowych. Udział importu w produkcji skrobi ziemniaczanej średnio w latach 2001-2003 wynosił 0,1%, a po akcesji wahał się od 5% (w 2005 r.) do 24% (w 2006 r.). W 2008 r. wskaźnik ten wyniósł 7%. Po akcesji wzrosła znacząco przewaga importu nad produkcją skrobi kukurydzianej – produkcja skrobi kukurydzianej jest w Polsce minimalna. W 2008 r. import stanowił ok. 35% łącznej produkcji artykułów skrobiowych w kraju i 30% ich podaży.

- *Owoce, warzywa i ich przetwory*

W grupie owoców i warzyw świeżych systematycznie zwiększa się po akcesji Polski do UE import pomidorów i ogórków, a także warzyw sałatowych. Warzywa te sprowadzane są głównie w pierwszym kwartale roku, tj. w okresie znikomej podaży z produkcji krajowej. Tendencję wzrostową wykazuje też przywóz większości pozostałych owoców i warzyw objętych analizą, tj. warzyw kapustnych, korzeniowych, cebuli, śliwek, truskawek i jabłek. Nie zwiększa się jedynie import wiśni i malin. Import owoców i warzyw waha się w poszczególnych latach w zależności od poziomu zbiorów w kraju. W 2008 r. łączny import pomidorów i ogórków wyniósł 131 tys. ton i był wyższy w relacji do roku poprzedniego o ponad 20%, a w porównaniu do średniej z lat 2001-2003 wzrósł 2,3-krotnie. Import warzyw sałatowych zwiększył się odpowiednio o 11 i 235%. W 2008 r. wyższy niż w roku poprzednim był przywóz warzyw kapustnych i korzeniowych, truskawek, malin i porzeczek, a niższy: cebuli, wiśni, śliwek oraz jabłek (głęboki spadek przywozu jabłek – o 70% spowodowany był ograniczeniem rekordowego w 2007 r. importu jabłek przemysłowych). Spośród tych produktów najbardziej w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 zwiększył się import śliwek (5-krotnie), truskawek (3,6-krotnie) oraz warzyw kapustnych (3,2-krotnie).

W 2008 r. utrzymała się tendencja wzrostowa importu owoców i warzyw mrożonych (głównie mrożonych warzyw strączkowych, truskawek i jagód), warzyw suszonych (marchwi i mieszanek) oraz pomidorów w puszkach. Produkty te uzupełniają krajową podaż tych artykułów, przy czym importowane mrożonki stanowią bazę surowcową w krajowych zakładach przetwórczych (w przemyśle owocowo-warzywnym, ale też mleczarskim czy piekarniczym). W 2008 r. łączny import mrożonych owoców i warzyw wyniósł 68,7 tys. ton i był wyższy niż w roku poprzednim o ok. 4%, a w relacji do średniej z lat 2001-2003 ponad trzykrotnie. Przywóz warzyw suszonych zwiększył się odpowiednio o 12 i 119%, a pomidorów w puszkach o 23 i 256%.

Po akcesji zwiększył się też znacznie import koncentratu pomidorowego oraz soków jabłkowych (pitnego i zagęszczonego). W 2008 r. z powodu wyższej podaży w kraju, import koncentratu pomidorowego i soków jabłkowych był niższy niż w roku poprzednim, ale w relacji do średniego z lat 2001-2003 zwiększył się odpowiednio o 120% i 447% (import soku jabłkowego zagęszczonego wzrósł niemal 5-krotnie, a soku jabłkowego nieskoncentrowanego – 28-krotnie). Importowany zagęszczony sok jabłkowy o niższej kwasowości wykorzystywany jest do mieszania z sokiem produkowanym w kraju.

Tabela 4**Wolumen importu owoców i warzyw oraz ich przetworów (w tys. ton)**

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Pomidory	47,9	55,9	58,2	67,9	80,1	96,2
Cebula	46,6	56,3	19,1	53,3	78,9	77,9
Kapusty	7,4	9,7	8,9	9,8	17,3	23,6
Sałaty	5,7	7,6	7,4	12,2	17,2	19,1
Warzywa korzeniowe	25,7	24,8	27,6	44,3	38,5	48,3
- marchew	17,8	16,1	20,4	34,8	28,7	39,1
Ogórki	9,0	12,6	16,3	19,1	27,0	35,0
Razem warzywa świeże	160,1	183,0	157,9	241,4	287,7	339,2
Jabłka	14,0	7,3	25,3	21,4	138,2	38,5
Wiśnie	0,2	0,7	1,1	0,1	2,0	0,6
Śliwki	0,8	1,0	2,0	1,5	6,7	3,9
Truskawki	1,2	1,3	3,9	4,9	3,2	4,3
Maliny	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,2
Porzeczki	0,1	0,3	2,4	1,2	0,2	0,7
Razem owoce świeże	16,6	10,7	34,9	29,4	150,4	48,2
Warzywa mrożone	8,7	8,9	22,7	28,3	35,9	39,3
Warzywa suszone	6,9	8,3	9,5	9,9	13,5	15,1
Koncentrat pomidorowy	20,3	21,8	33,8	28,3	46,1	44,7
Pomidory w puszkach	2,7	3,8	4,9	4,9	7,8	9,6
Owoce mrożone	13,0	15,0	21,4	26,4	30,4	29,4
Sok jabłkowy nieskoncentrowany	0,1	0,2	0,5	3,3	4,9	2,8
Sok jabłkowy zagęszczony	3,7	13,3	47,5	15,3	40,1	18,0
Razem przetwory owocowe i warzywne	55,4	71,3	140,3	116,4	178,7	158,9

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Udział importowanych owoców niemal we wszystkich latach obecnej dekady nie przekraczał 1,5% krajowych zbiorów. Jedynie w 2007 r. wskaźnik ten zwiększył się do 9%, z powodu zwiększonego importu jabłek przemysłowych oraz śliwek. W grupie warzyw świeżych systematycznie rośnie udział importu w produkcji uprawianych pod osłonami pomidorów i ogórków. W 2008 r. udział ten wyniósł odpowiednio 32 i 12%, wobec 18 i 4% średnio w latach 2001-2003. W podobnej skali wzrósł udział importowanych pomidorów i ogórków w ich podaży krajowej. Zwiększa się też (w 2008 r. wyniósł ponad 15%) udział importu w łącznej produkcji warzyw sałatowych. W zbiorach pozostałych warzyw objętych analizą (warzyw kapustnych, cebuli i warzyw korzeniowych) wskaźnik ten przekracza 10% jedynie w latach niskiej produkcji w kraju. Stale zwiększa się udział importu w produkcji i podaży mrożonych owoców i warzyw. W 2008 r. importowane mrożonki owocowe oraz warzywne stanowiły 8% produkcji krajowej, wobec odpowiednio 4 i 3% przeciętnie w latach 2001-2003. Importowane warzywa suszone

stanowiły w 2008 r. ok. 65%, a koncentratu pomidorowego 150% produkcji krajowej i był to udział odpowiednio o 39 i 81 punktów procentowych wyższy niż średnio w latach 2001-2003. Na rynku zagęszczonego soku jabłkowego udział importu w produkcji krajowej waha się po akcesji od 5% (w 2004 r.) do 25% (w 2007 r.), w zależności od poziomu produkcji w kraju. W 2008 r. importowany sok jabłkowy stanowił 8% produkcji krajowej.

W grupie przetworów owocowych i warzywnych o rosnącym udziale importu w produkcji i podaży, nie zwiększa się jedynie produkcja koncentratu pomidorowego i suszonych warzyw. Importowany koncentrat pomidorowy wykorzystywany jest jednak w dużym stopniu w produkcji keczupu, przeznaczonego głównie na eksport. Zwiększający się import ma natomiast istotny wpływ na brak tendencji wzrostowej w produkcji suszonych warzyw. Systematycznie rosną zbiory, uprawianych pod osłonami, pomidorów i ogórków.

- *Mięso, przetwory z mięsa i zwierzęta żywe*

W 2008 r. utrzymała się silna tendencja wzrostowa importu mięsa wieprzowego (dominującego w polskim przywozie produktów zwierzęcych) oraz mięsa wołowego. Wolumen przywozu mięsa wieprzowego osiągnął rekordowy poziom 418 tys. ton i zwiększył się w relacji do 2007 r. aż o 78%, a w porównaniu ze średnią z lat 2001-2003 niemal dwunastokrotnie. Import mięsa wołowego wyniósł 7,1 tys. ton i był wyższy niż w 2007 r. o 13%, a w stosunku do bardzo niskiego poziomu z lat 2001-2003, ponad 70-krotnie. Zwiększa się przede wszystkim import elementów tusz wieprzowych i wołowych wykorzystywanych w produkcji przetworów mięsnych. W pierwszym roku po akcesji import mięsa z drobiu (głównie elementów tuszek) był wyższy od średniego w latach 2001-2003 niemal czterokrotnie. W następnych latach przywóz, w następstwie wzrostu produkcji krajowej, systematycznie się obniżał i w 2008 r. stanowił 61% poziomu z roku poprzedniego, ale 153% przeciętnego przywozu z lat 2001-2003.

W 2008 r. zahamowana została, w dużym stopniu z powodu zwiększenia cen importowych, tendencja wzrostowa przywozu, przeznaczonych do bezpośredniej konsumpcji, wędlin oraz pozostałych przetworów z mięsa. Import tych produktów obniżył się w porównaniu z 2007 r. o 25% do 11,3 tys. ton, ale był wyższy od średniego z lat 2001-2003 ponad dwukrotnie. Nie wzrasta, z powodu stabilnego zapotrzebowania krajowych zakładów przemysłu mięsnego, import jelit, pęcherzy i żołądków zwierząt. W 2008 r., import tych produktów był niższy, niż w roku poprzednim o 4%, a w relacji do średniej z lat 2001-2003 o 9%.

Po akcesji zwiększył się znacząco import żywego drobiu (głównie drobiu hodowlanego), trzody chlewnej i bydła (import trzody chlewnej i bydła przed przystąpieniem Polski do UE praktycznie nie był realizowany). W 2008 r. import bydła był wyższy niż w roku poprzednim, a obniżył się przywóz żywego

drobiu. Import drobiu był jednak wyższy od średniego z lat 2001-2003 niemal ośmiokrotnie. Tak jak przed akcesją, Polska nie importuje żywych owiec i kóz.

Tabela 5

Wolumen importu zwierząt żywych, mięsa i jego przetworów (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Bydło	0,0	0,5	1,2	0,2	0,9	0,9
Trzoda chlewna	0,0	22,3	20,8	7,3	13,9	37,0
Owce i kozy	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Drób żywy	1,9	2,8	12,4	17,5	16,9	14,2
Razem zwierzęta żywe	1,9	25,8	34,4	25,0	31,7	52,1
Wołowina świeża	0,0	0,1	0,5	2,2	3,3	4,2
Wołowina zamrożona	0,1	1,7	3,9	1,9	3,0	2,9
Mięso wieprzowe	36,3	95,8	165,6	157,8	234,8	418,0
Mięso z drobiu	23,1	84,6	69,1	69,1	57,8	35,3
Jelita, pęcherze i żołądki zwierząt	33,5	42,1	38,0	40,0	31,8	30,5
Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa	1,2	1,9	2,2	2,5	3,4	3,1
Pozostałe przetwory z mięsa	3,3	1,0	1,9	4,4	11,7	8,2
Razem mięso i przetwory z mięsa	97,5	227,2	281,2	277,9	345,8	502,2

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Stale wzrasta udział importu w produkcji mięsa wieprzowego i wołowego. W 2008 r. udział ten w produkcji mięsa wołowego nie przekraczał 2%, a w produkcji mięsa wieprzowego wyniósł aż 21% i był o 19 p.p. wyższy od przeciętnego z lat 2001-2003. Obniżał się natomiast systematycznie w ostatnich latach udział importu w produkcji mięsa drobiowego i w 2008 r. wyniósł, tak jak średnio w latach 2001-2003, ok. 3%. Importowane wędliny i inne przetwory mięsne stanowią 1-2% krajowej produkcji i podaży tych artykułów. Podobne jest znaczenie importu w pogłowiu żywych zwierząt.

- *Mleko i jego przetwory*

W 2008 r., z powodu dużej podaży w kraju i rosnącego nasycenia rynku wewnętrznego, ale przede wszystkim wzrostu cen importowych, zahamowana została dynamiczna w pierwszych latach po akcesji, tendencja wzrostowa importu serów (głównie dojrzewających) oraz napojów mlecznych (jogurtów, kefirów itp.). Import serów obniżył się w porównaniu z 2007 r. o 14%, a napojów mlecznych o 24%. W relacji do średniej z lat 2001-2003 przywóz serów i napojów był wyższy odpowiednio 4-krotnie i 14-krotnie. W latach 2004-2006, w wyniku wzrostu cen importowych po akcesji, import masła i mleka zagęszczonego był niższy niż w okresie 2001-2003 odpowiednio o 38 i 36%. Jednakże w 2007 r. import tych produktów zwiększył się znacząco w stosunku do roku poprzedniego w następstwie silnego ich

podrożenia na rynku wewnętrznym. W 2008 r. łączny przywóz masła i pozostałych tłuszczów otrzymywanych z mleka obniżył się w relacji do roku poprzedniego o 9%, a mleka w proszku wzrósł o 5%. Mleko w proszku było przede wszystkim przedmiotem opłacalnego reeksportu. W 2008 r. przywóz masła i tłuszczów otrzymywanych z mleka był wyższy od średniego z lat 2001-2003 o 33%, a mleka zagęszczonego o 59%. Import mleka płynnego (stanowiącego surowiec w polskich zakładach mleczarskich) obniżył się w 2008 r. w relacji do roku poprzedniego aż o 51% do 29,9 tys. ton. O spadku przywozu zdecydował, tak jak w przywozie przetworów mleczarskich, wzrost cen importowych. Import mleka był jednakże niemal trzykrotnie wyższy od średniego z lat 2001-2003.

Tabela 6

Wolumen importu mleka i jego przetworów (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Mleko płynne	10,4	3,7	6,3	32,3	61,2	29,9
Mleko zagęszczone	11,1	5,9	8,3	7,2	16,8	17,7
Napoje mleczne	2,0	1,9	4,3	11,6	35,7	27,0
- jogurty	0,9	0,9	1,7	8,0	22,3	11,5
Masło i pozostałe tłuszcze z mleka	4,5	4,1	3,6	4,7	6,6	6,0
- masło	3,9	3,3	1,8	2,1	3,4	3,2
Sery	5,1	8,6	14,8	18,7	26,2	22,5
Razem przetwory z mleka	22,7	20,5	31,0	42,2	85,3	73,2

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

We wszystkich latach obecnej dekady import mleka płynnego nie przekraczał 0,5% produkcji krajowej, a masła 2% produkcji. Po akcesji wzrósł udział importu w produkcji serów, napojów mlecznych i mleka zagęszczonego. W 2008 r. importowane sery i napoje stanowiły 4% produkcji, wobec 1% średnio w latach 2001-2003. Natomiast z 6 do 14% wzrósł udział importu w produkcji mleka zagęszczonego. Tendencji wzrostowych nie wykazuje jedynie produkcja masła i mleka w proszku.

- *Jaja i ich przetwory*

Po akcesji do UE systematycznie zwiększa się import jaj drobiowych nie przeznaczonych do bezpośredniej konsumpcji (przede wszystkim jaj wylęgowych) oraz przetworów z jaj (głównie proszku jajecznego). W 2008 r. import jaj wylęgowych wyniósł 3,4 tys. ton i był wyższy w porównaniu z rokiem poprzednim o 6%, a w relacji do średniej z lat 2001-2003 niemal 4-krotnie. Przywóz przetworów z jaj (4,3 tys. ton) zwiększył się odpowiednio o 13% i 11-krotnie. Importowany proszek jajeczny jest tańszy od produkowanego w kraju. Przywóz jaj kon-

sumpcyjnych waha się w poszczególnych latach. W 2008 r., z powodu wzrostu cen na rynku krajowym, import jaj konsumpcyjnych był wyższy niż w roku poprzednim ponad dwukrotnie i osiągnął rekordowy poziom 14,8 tys. ton. W latach 2006-2007 przywóz jaj był zdecydowanie niższy niż w 2005 r. Przed akcesją import był nieznaczny i średnio w latach 2001-2003 wyniósł 77 ton.

Tabela 7

Wolumen importu jaj świeżych i ich przetworów (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Jaja ptasie	1,0	5,5	11,3	9,3	9,8	18,2
- jaja konsumpcyjne	0,1	4,5	10,2	8,0	6,6	14,8
Przetwory z jaj	0,4	0,6	1,5	2,9	3,8	4,3

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

W 2008 r. importowane jaja konsumpcyjne stanowiły 3% krajowej produkcji, wobec 2% w czterech poprzednich latach. Znacznie zwiększył się po akcesji udział importu w produkcji i podaży przetworów z jaj. Importowane przetwory stanowiły średnio w latach 2001-2003 ok. 2% produkcji krajowej, a w 2008 r. ok. 15%. Najwyższy był udział importu w produkcji krajowej w 2006 r. – 28%. Udział importu w podaży krajowej przetworów z jaj zwiększył się z 3% przeciętnie w latach 2001-2003 do 24% w 2008 r. Produkcja przetworów z jaj waha się silnie w poszczególnych latach i systematycznie zwiększa się ich eksport.

- *Pozostałe produkty objęte przed akcesją mechanizmem SSG*

W 2008 r. zahamowana została dynamiczna, w pierwszych latach po akcesji, tendencja wzrostowa importu karmy dla zwierząt domowych (będącej głównie surowcem w produkcji wyrobów gotowych) oraz tytoniu nieprzetworzonego. Przywóz tych produktów obniżył się w stosunku do rekordowego w roku poprzednim odpowiednio o 9 i 13%, ale w relacji do średniego z lat 2001-2003 zwiększył się cztero- i dwukrotnie.

We wszystkich latach obecności Polski w UE, wyższy niż przed akcesją, był import nasion roślin pastewnych oraz mąki i granulek ziemniaczanych. W 2008 r. import nasion (przede wszystkim nasion tymotki i rajgrasu) osiągnął rekordowy poziom 8 tys. ton i był o 27% wyższy niż w roku poprzednim. Obniżył się natomiast o 30%, z powodu wyższej podaży krajowej, przywóz mąki i granulek ziemniaczanych. Import nasion roślin pastewnych, znacznie tańszych od produkowanych w kraju, był w 2008 r. ponad dwukrotnie, a mąki i granulek ziemniaczanych sześciokrotnie wyższy od średniego z lat 2001-2003.

W 2008 r. znacznie większy niż w roku poprzednim był import cukru buraczanego (głównie białego). Wzrost importu cukru (o ponad 100%) spowodowany był reformą systemu regulacji cukru zmierzającą do zmniejszenia produkcji cukru we Wspólnocie. Zwiększony import uzupełniał niedobory na rynku krajowym, spowodowane obniżeniem kwoty produkcji cukru w Polsce. Import w 2008 r. przekraczał średni z lat 2001-2003 o 29%. Z powodu wzrostu cen transakcyjnych, w pierwszych latach po akcesji, przywóz cukru był znacznie niższy niż przed przystąpieniem Polski do Wspólnoty. Po akcesji zwiększył się import kwiatów, miodu, szyszek chmielowych oraz soków i ekstraktów z chmielu. Spośród tych produktów w 2008 r. najbardziej w porównaniu z rokiem poprzednim (o 46%) wzrósł import kwiatów (głównie róż). W relacji do przeciętnego z lat 2001-2003 import kwiatów zwiększył się o 48%, miodu o 10%, a szyszek chmielowych i ekstraktu z chmielu o 50%.

Tabela 8

Wolumen importu pozostałych produktów objętych analizą (w tys. ton)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008 dane wstępne
Miód	4,1	3,6	5,1	5,7	3,2	4,5
Kwiaty	7,9	8,8	7,1	6,7	8,0	11,7
Mąka, mączka, proszek i granulki ziemniaczane	0,5	1,6	3,8	4,8	4,3	3,0
Nasiona roślin pastewnych	3,7	5,3	6,1	5,1	6,3	8,0
Szyszki chmielowe	0,7	0,6	0,7	0,8	0,9	1,1
Soki i ekstrakty z chmielu	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Cukier buraczany	74,8	43,6	46,7	67,5	48,2	96,5
- cukier biały	65,8	38,8	45,1	62,4	43,9	69,2
Karma dla zwierząt domowych	74,3	140,0	214,4	277,0	359,1	328,5
Tytoń nieprzetworzony	34,7	43,1	58,3	64,5	77,5	67,2

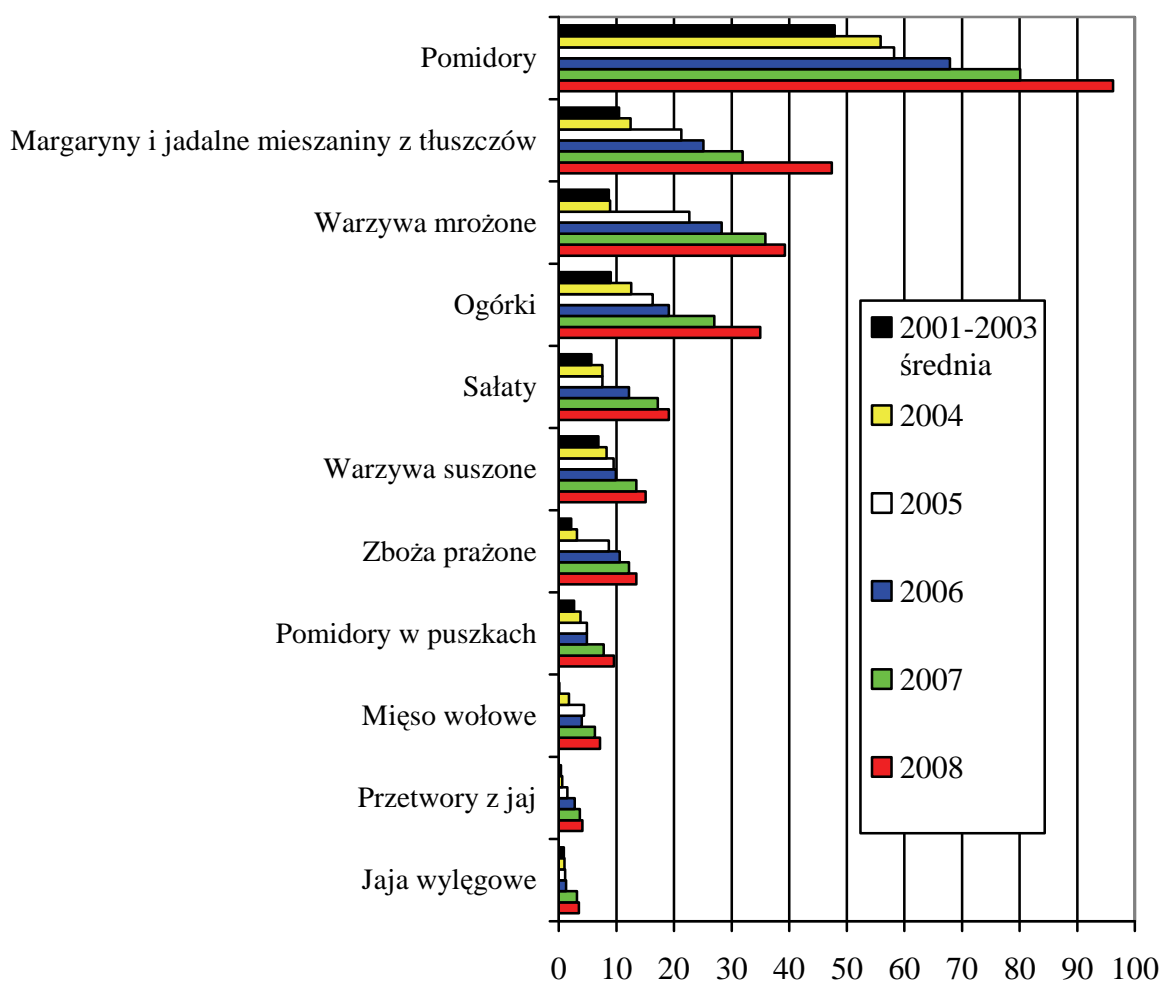
Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Po akcesji zwiększyły się relacje importu oraz krajowej produkcji i podaży na rynku tytoniu nieprzetworzonego, nasion roślin pastewnych, szyszek chmielowych oraz ekstraktów z chmielu. Średnio w latach 2006-2008 importowany tytoń stanowił ponad 150% produkcji krajowej, a nasion – 30%. Tak jak przed akcesją, import w ostatnich latach nie przekracza 30% krajowej produkcji miodu i 5% produkcji mąki i granulek ziemniaczanych. Obniżył się po przystąpieniu do UE, z powodu wzrostu produkcji krajowej, udział importu w łącznej produkcji kwiatów (w 2008 r. wskaźnik ten wyniósł ok. 35%). Przed akcesją i w pierwszych czterech latach po przystąpieniu Polski do Wspólnoty importowany cukier nie przekraczał 4% produkcji w kraju. W 2008 r. udział ten wyniósł 7%. Od 2006 r. import jest

wyższy od krajowej produkcji karmy dla zwierząt domowych. W 2006 r. przewaga ta wyniosła 23%, w 2007 r. – 35%, a w 2008 r. – 30% (średnio w latach 2001-2003 import stanowił ok. 55% produkcji). Produkcja i eksport karmy dla zwierząt domowych dynamicznie wzrasta, a spowodowane jest to w bardzo dużym stopniu zwiększeniem importu tych produktów.

Wykres 1

Wolumen importu produktów wykazujących po akcesji stałą tendencję wzrostową (w tys. ton)

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

W 2008 r. w grupie produktów przeznaczonych do bezpośredniego spożycia utrzymała się jedynie tendencja wzrostowa importu prażonych zbóż i pomidorów w puszkach, a także pomidorów, ogórków i sałat. Spośród produktów będących surowcami dla krajowych zakładów przetwórczych wzrostowa tendencja importu zachowana została w przywozie: przetworów z jaj, warzyw suszonych i mrożonych, tłuszczów roślinnych oraz słodu.

W grupie produktów liczących się w imporcie przed akcesją do Wspólnoty, najbardziej w 2008 r. (ponad czterokrotnie) zwiększył się w porównaniu ze średnią z lat 2001-2003 przywóz: napojów mlecznych, serów, żywego drobiu, mięsa wieprzowego, karmy dla zwierząt domowych, nasion rzepaku i oleju rzepakowego, ale też przetworów z jaj, warzyw mrożonych, tłuszczów roślinnych, prażonych zbóż, skrobi kukurydzianej, mąki żytniej i ziemniaczanej. Najmniejszy był wzrost przywozu otrąb zbożowych, mięsa drobiu, syropów cukrowych i dekstryn (decydujące było silne zmniejszenie ich przywozu w 2008 r.). Co najmniej kilkunastokrotnie wzrósł import bydła, trzody chlewnej, jaj konsumpcyjnych, skrobi ziemniaczanej i mięsa wołowego. Import tych produktów przed akcesją praktycznie nie był realizowany.

W 2008 r. niższy niż przed akcesją był jedynie import: masła, produktów ubocznych w przetwórstwie mięsa oraz oleju sojowego i kasz zbożowych. Brak tendencji wzrostowej w imporcie tych produktów wynika ze stabilnego popytu w kraju. Masło, obok mleka zagęszczonego i cukru należą do produktów, których import obniżył się w pierwszych latach po akcesji z powodu, wynikającego z dostosowań do poziomu unijnego, wzrostu cen importowych. Import masła we wszystkich latach obecności Polski w UE był niższy od średniego w latach 2001-2003, natomiast mleka zagęszczonego i cukru buraczanego zdecydowanie przekraczał w 2008 r. poziom sprzed akcesji.

Globalne rozmiary importu produktów uznanych za wrażliwe zwiększyły się w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 niemal trzykrotnie. Wolumen importu produktów rolnictwa (zboża, mleko, nasiona rzepaku, owoce i warzywa, jaja, zwierzęta żywe, kwiaty, szyszki chmielowe, tytoń) wzrósł w tych okresach – 3,4-krotnie, a bez zbóż (dominujących w strukturze importu) o ok. 70%. Import produktów przetworzonych wzrósł 2,3-krotnie.

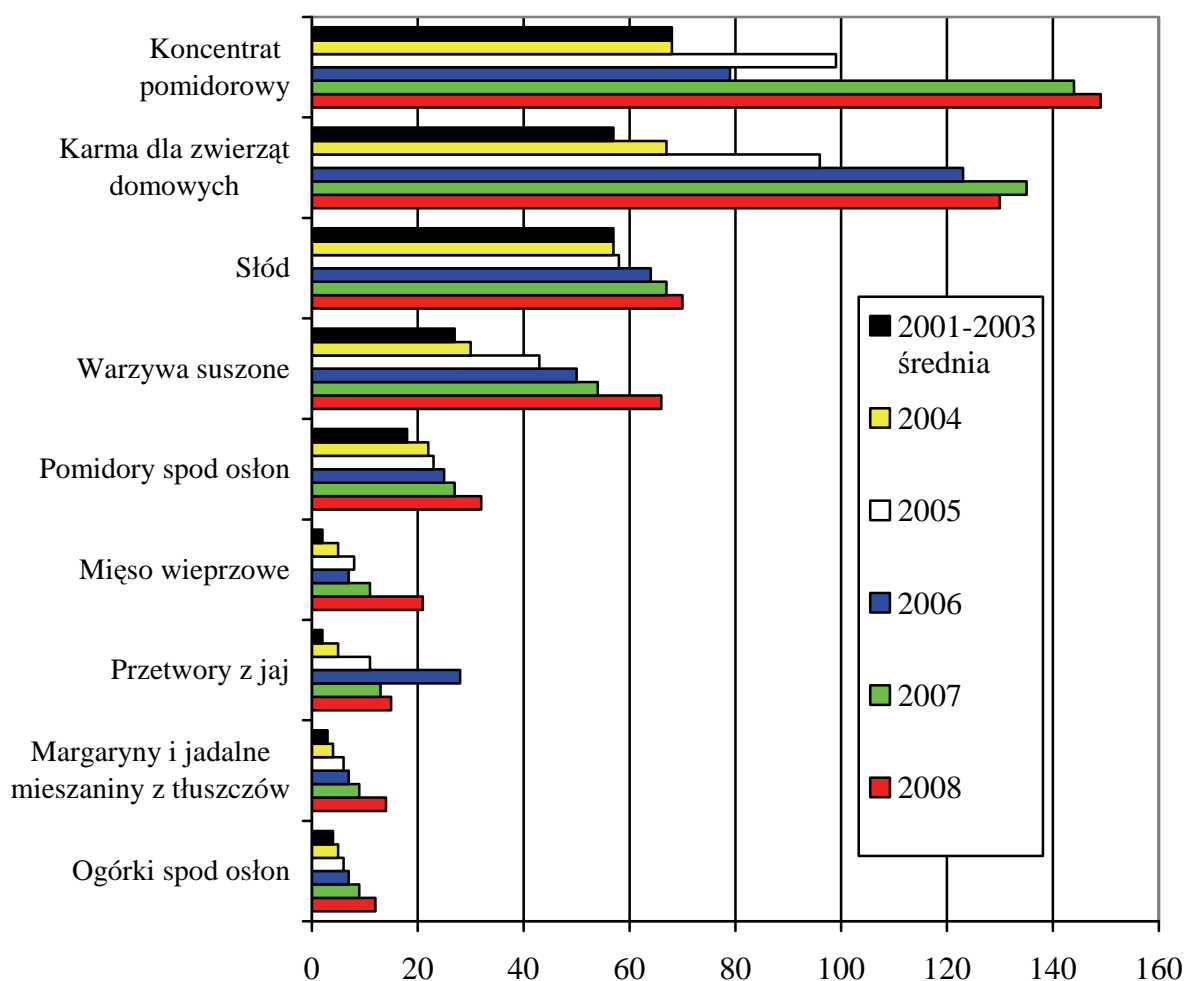
Najbardziej zwiększył się łączny wolumen importu zwierząt żywych, mięsa i jego przetworów oraz nasion rzepaku i przetworów z roślin oleistych, a najmniej przetworów zbożowych (o 37%) i produktów skrobiowych (o 83%). Produkty przeznaczone do bezpośredniego spożycia (zużycia) – warzywa, owoce, napoje mleczne, masło, sery, kasze, prażone zboża, część tłuszczów roślinnych, mięsa i jego przetworów, ale też kwiaty i nasiona roślin pastewnych – stanowiły w 2008 r. ok. 15% wolumenu przywozu produktów objętych analizą, wobec ok. 20% średnio w latach 2001-2003 (nie uwzględniając zbóż, wskaźnik ten obniżył się z 30 do 20%). Import produktów „gotowych” do spożycia (w dużym stopniu konkurencyjnych dla produktów krajowych) wzrasta wolniej niż produktów będących surowcami dla krajowych zakładów przetwórczych.

Spośród artykułów, na rynku których udział importu w produkcji znacząco zwiększył się po akcesji, nie rośnie jedynie produkcja warzyw suszonych, koncen-

tratu pomidorowego i słodu, a obniża się produkcja dekstryn i pozostałych skrobi modyfikowanych. Rosnący import, konkurencyjnych cenowo produktów, ma istotny wpływ na brak tendencji wzrostowej produkcji warzyw suszonych, słodu i spadek produkcji dekstryn. Spośród tych produktów nie wzrasta jedynie popyt rynku wewnętrznego i rynków zagranicznych na warzywa suszone.

Wykres 2

Udział importu w wolumenie produkcji wybranych produktów rolnych i spożywczych (w procentach) – największy wzrost udziału importu

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF, CAAC i GUS.

2. Zmiany cen importowych produktów uznanych za wrażliwe

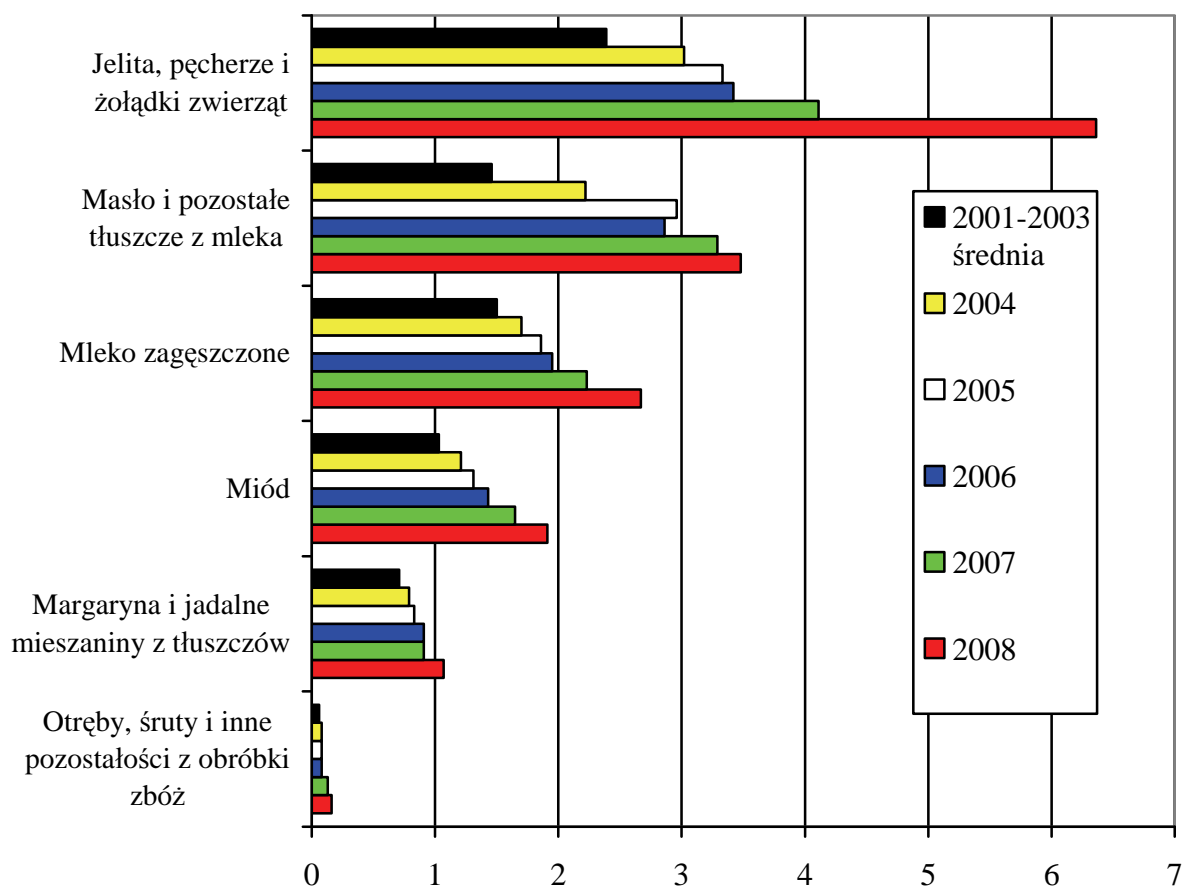
Systematycznie zwiększają się po akcesji ceny w przywozie: produktów ubocznych w przetwórstwie mięsa, mleka zagęszczonego i miodu. Stały wzrost cen jelit, pęcherzy i żołądków zwierząt oraz miodu wynika z poprawy jakości importowanych produktów, a mleka zagęszczonego – ze wzrostu cen na rynku unijnym i światowym.

We wszystkich latach po akcesji, wyższe od średnich z lat 2001-2003, były ceny w imporcie: kwiatów, większości warzyw i owoców, owoców mrożonych, mąki żytniej, otrąb i śrut zbożowych, przetworów z mięsa, masła, margaryn i jadalnych mieszanin z tłuszczów roślinnych, nasion roślin pastewnych oraz cukru buraczanego. Spośród tych produktów najbardziej (o ponad 50%) w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 wzrosły ceny kwiatów, otrąb zbożowych, przetworów z mięsa, masła oraz cukru buraczanego. W 2008 r. w porównaniu z rokiem poprzednim niższe były tylko ceny: kwiatów, pomidorów, cebuli, owoców mrożonych i cukru.

Wzrost po akcesji cen w imporcie owoców i warzyw, przetworów z mięsa, otrąb i margaryn wynikał przede wszystkim z wyższej jakości importowanych produktów, a nasion roślin pastewnych i kwiatów – ze wzrostu udziału w przywozie produktów droższych (nasion traw i róż). Ceny masła i cukru zwiększyły się, tak jak mleka zagęszczonego, w następstwie wzrostu cen na rynku krajów UE – głównego dostawcy tych produktów do naszego kraju.

Wykres 3

**Ceny importowe produktów rolnych i spożywczych (w euro/kg)
– systematyczny wzrost cen**

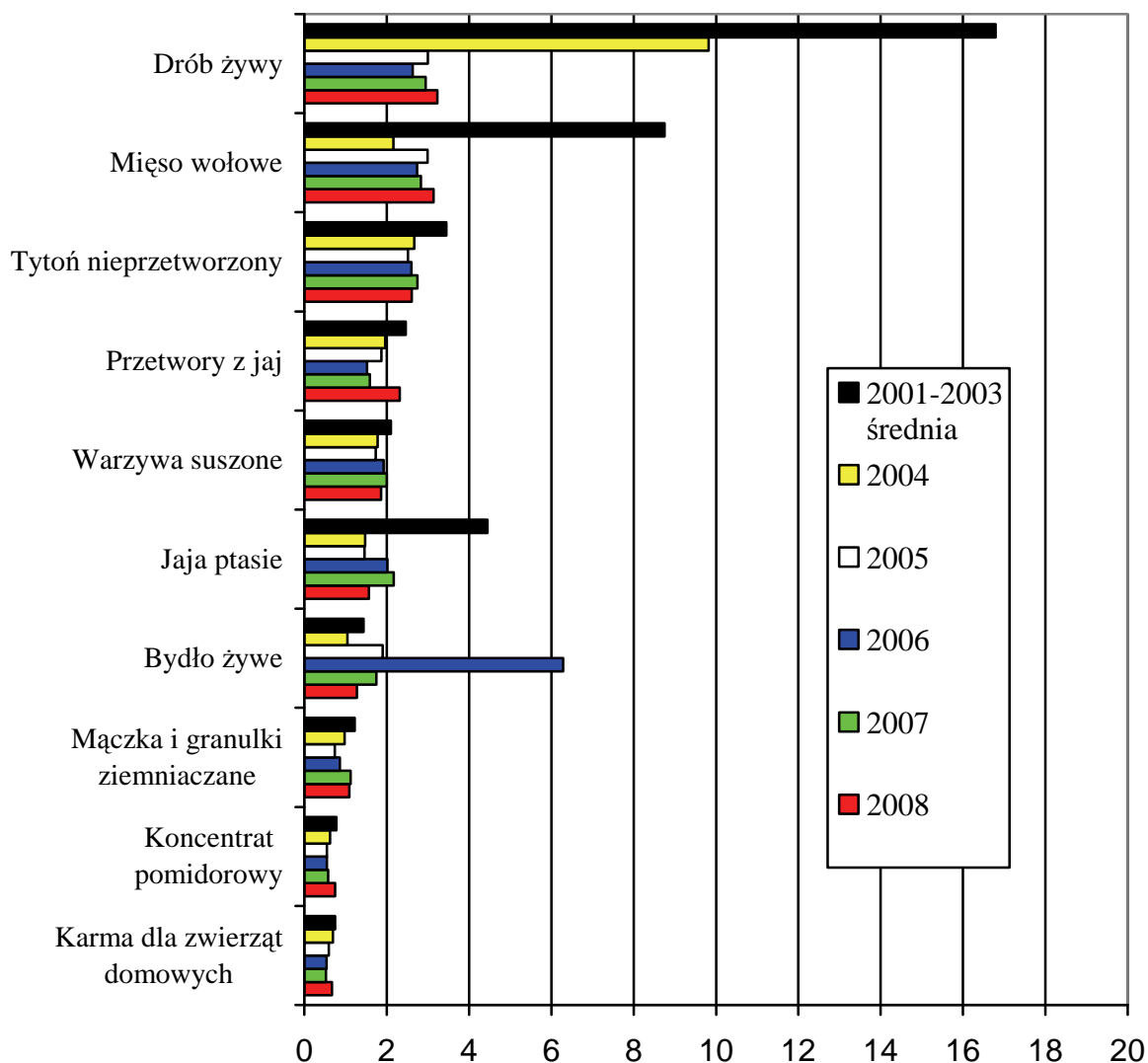

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Niższe od średnich w latach 2001-2003 były natomiast, we wszystkich latach obecności Polski w UE ceny w imporcie: warzyw suszonych, pomidorowego koncentratu, żywego drobiu, jaj i ich przetworów, skrobi ziemniaczanej, mąki ziemniaczanej, karmy dla zwierząt domowych oraz tytoniu. W 2008 r. najbardziej w relacji do średniego poziomu z trzech ostatnich lat przed akcesją, obniżyły się ceny w imporcie żywego drobiu (o 80%), jaj (o 65%) oraz warzyw suszonych, mąki ziemniaczanej i karmy dla zwierząt domowych (o 11%). Spadek cen w imporcie tych produktów wynikał przede wszystkim ze zmian w geograficznej i rzeczowej strukturze przywozu – wzrost zakupów w krajach dysponujących taną ofertą eksportową oraz zmniejszenia udziału w przywozie produktów droższych.

Wykres 4

**Ceny importowe produktów rolnych i spożywczych (w euro/kg)
– spadek cen w 2008 r. w relacji do średnich z lat 2001-2003**

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

W latach 2004-2006 obniżyły się również w relacji do średnich z trzech poprzednich lat ceny w imporcie: słoju, serów, skrobi kukurydzianej, syropów cukrowych, dekstryn oraz wędlin. Ceny w imporcie tych produktów wzrosły jednak w dwu ostatnich latach i w rezultacie przekraczały w 2008 r., przeciętny poziom z lat 2001-2003. Ceny importowe syropów cukrowych i dekstryn wzrosły w tych okresach o ponad 20%, skrobi kukurydzianej o 46%, słoju o 45%, serów o 5%, a wędlin o 2%. Wzrost cen wędlin w 2008 r. spowodowany był zmianą wewnętrznej struktury importu, a pozostałych produktów ich podrożeniem na rynku światowym.

W pierwszych latach po akcesji nie zwiększyły się ceny zbóż i ich przetworów, nasion rzepaku, olejów, warzyw mrożonych, pomidorów w puszkach, soku jabłkowego, mięsa wieprzowego, drobiowego, a także mleka i napojów mlecznych. Jednakże w 2008 r. ceny wszystkich tych produktów, z powodu niedoborów na rynku europejskim i światowym, wzrosły znacząco w relacji do roku poprzedniego a także w porównaniu do średnich z lat 2001-2003.

W 2008 r. w porównaniu do przeciętnej z trzech ostatnich lat przed akcesją zwiększyły się ceny w imporcie: kasz zbożowych (o 105%), pszenicy i nasion rzepaku (o ponad 70%), oleju rzepakowego (o ok. 150%) oraz oleju słonecznikowego i sojowego. Wyższe były również ceny ogórków, jabłek, wędlin, prażonych zbóż i szyszek chmielowych. Ceny tych produktów zmieniają się w poszczególnych latach w zależności od relacji popytowo-podażowych na rynku europejskim i światowym.

Z powodu aprecjacji złotego wobec waluty unijnej, ceny wyrażone w walucie polskiej wzrosły w 2008 r. zarówno w relacji do roku poprzedniego jak i w porównaniu do średniej z lat 2001-2003 znacznie mniej niż wyrażone w euro³. Systematycznej tendencji wzrostowej nie wykazują wyrażone w złotych ceny w imporcie zarówno produktów ubocznych w produkcji mięsa, jak i mleka zagęszczonego i miodu naturalnego. Ponadto obniżyły się w 2008 r. w porównaniu do średniej z lat 2001-2003 ceny w imporcie napojów mlecznych. Niższe były również w 2008 r. w relacji do roku poprzedniego średnie ceny importowe masła i pozostałych tłuszczów z mleka. Z kolei w wyniku aprecjacji złotego wobec euro, spadek cen, liczonych w walucie polskiej, był znacznie głębszy niż wyrażonych w walucie unijnej. W 2008 r. niższe od średnich z lat 2001-2003 były wyrażone w złotych przeciętne ceny serów oraz wędlin. Systematyczna, w kolejnych latach obecności Polski w UE, aprecjacja złotego wobec euro sprzyjała wzrostowi importu, bowiem wyrażone w złotych ceny importowe rosły mniej, lub obniżały się bardziej od liczonych w euro, oraz wyrażonych w walutach innych krajów – głównie w dolarach USA.

³ Średnio w latach 2001-2003 relacja złotego do euro wyniosła 3,97, w 2004 r. – 4,53, w 2005 r. – 4,02, w 2006 r. – 3,90, w 2007 r. – 3,78, a w 2008 r. – 3,51.

Rozmiary importu produktów rolnych i spożywczych, których ceny znacząco zwiększyły się po akcesji do Wspólnoty, nie wykazywały tendencji wzrostowej (mleko zagęszczone, miód, kwiaty, masło, produkty uboczne w produkcji mięsa, otręby i śruty zbożowe). Zwiększył się tylko istotnie import margaryn, owoców mrożonych, większości owoców i warzyw, przetworów z mięsa, oraz nasion roślin pastewnych. Poziom cen nie miał wpływu na wielkość importu cukru w 2008 r. O zwiększeniu importu zdecydowały ilościowe limity produkcji.

Po akcesji Polski do UE obniżyły się średnie ceny importowe produktów rolnych i spożywczych, w przywozie których, po zmniejszeniu ochrony celnej, nastąpiły największe zmiany w geograficznej strukturze zakupów – głównie w kierunku wzrostu udziału dostaw z krajów pozaunijnych. O zwiększeniu cen niektórych surowców dla zakładów przetwórczych (otręby, tłuszcze roślinne, owoce mrożone), ale też produktów przeznaczonych bezpośrednio na rynek, tj. owoców i warzyw czy przetworów z mięsa, zdecydowały wyższe parametry jakościowe importowanych produktów. Wyraźnie powiązany z przejściem unijnych mechanizmów wsparcia był wzrost cen na rynku krajowym i w imporcie mleka w proszku, masła i cukru. Ceny pozostałych produktów kształtowane są, podobnie jak przed akcesją, relacjami popytowo-podażowymi na rynku europejskim i światowym. Są to głównie produkty, w imporcie których ograniczone są możliwości zmian geografii przywozu i na rynkach których relatywnie mały jest wpływ na poziom cen unijnych mechanizmów regulacji rynku.

Tabela 9

**Średnie ceny importowe produktów rolnych i spożywczych objętych analizą
(w euro/kg)**

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008	2008
							2001-2003 w %
Pszenica	0,12	0,14	0,09	0,13	0,16	0,21	175
Żyto	0,09	0,13	0,84	0,18	0,12	0,22	244
Jęczmień	0,15	0,15	0,12	0,14	0,17	0,22	147
Owies	0,25	0,14	0,12	0,11	0,20	0,18	72
Gryka	0,17	0,22	0,59	0,27	0,20	0,32	188
Proso	0,17	0,26	0,18	0,18	0,32	0,42	247
Pozostałe zboża	0,16	0,15	0,10	0,14	0,19	0,22	138
Mąka pszenna	0,26	0,25	0,20	0,24	0,30	0,40	154
Mąka żytnia	0,19	0,16	0,23	0,27	0,29	0,34	179
Kasze, mączki i granulki zbożowe	0,21	0,26	0,21	0,23	0,28	0,43	205
Słód	0,31	0,26	0,25	0,24	0,29	0,45	145
Ekstrakt słodowy, przetwory spożywcze z mąki, kasz i skrobi	1,31	1,35	1,40	1,39	1,43	1,53	117
Przetwory spożywcze otrzymywane przez spęcznienie zbóż	1,37	1,51	1,12	1,29	1,29	1,62	118
Otręby, śruty i inne pozostałości z obróbki zbóż	0,06	0,08	0,08	0,08	0,13	0,16	267

cd. tabeli 9

Nasiona rzepaku	0,23	0,81	0,26	0,28	0,34	0,39	170
Olej sojowy	0,45	0,49	0,46	0,50	0,63	0,86	191
Olej słonecznikowy	0,54	0,52	0,56	0,52	0,60	1,03	191
Olej rzepakowy	0,40	0,56	0,55	0,65	0,73	1,01	253
Margaryna i jadalne mieszaniny z tłuszczów	0,71	0,79	0,83	0,91	0,91	1,07	151
Skrobia kukurydziana	0,37	0,35	0,32	0,33	0,44	0,54	146
Skrobia ziemniaczana							
Glukoza i syrop glukozowy	0,44	0,39	0,35	0,38	0,44	0,54	123
Przetwory spożywcze pozostałe (syropy)	3,53	4,15	3,70	3,11	3,37	4,24	120
Dekstryny i pozostałe skrobie modyfikowane	0,58	0,56	0,52	0,53	0,61	0,74	128
Pomidory	0,78	0,73	0,97	0,90	1,09	0,96	123
Cebula	0,08	0,10	0,09	0,16	0,20	0,14	175
Kapusty	0,39	0,51	0,52	0,64	0,55	0,62	159
Salaty	0,70	0,69	0,97	0,87	0,90	0,96	137
Warzywa korzeniowe	0,23	0,24	0,32	0,35	0,34	0,41	178
- marchew	0,16	0,14	0,26	0,29	0,22	0,32	200
Ogórki	0,78	0,71	0,81	0,89	0,90	0,80	103
Jabłka	0,55	0,65	0,26	0,52	0,31	0,71	129
Wiśnie	0,68	0,51	0,58	2,19	1,14	1,87	275
Śliwki	0,61	0,53	0,62	0,97	0,72	0,94	154
Truskawki	0,88	1,54	1,40	1,77	1,74	1,81	206
Maliny	0,85	0,62	1,29	1,66	4,15	2,51	295
Porzeczki	0,83	0,45	0,48	0,53	0,65	0,59	71
Warzywa mrożone	0,72	0,92	0,69	0,72	0,74	0,80	111
Warzywa suszone	2,10	1,78	1,73	1,92	2,00	1,86	89
Koncentrat pomidorowy	0,78	0,62	0,55	0,55	0,58	0,75	96
Pomidory w puszkach	0,59	0,58	0,52	0,54	0,64	0,73	124
Owoce mrożone	1,04	1,18	1,31	1,66	1,60	1,45	139
Sok jabłkowy nieskoncentrowany	0,97	1,02	0,70	0,56	0,56	0,93	96
Sok jabłkowy zagęszczony	0,64	0,48	0,59	0,89	1,26	1,22	191
Bydło żywe	1,44	1,05	1,90	6,29	1,75	1,28	89
Trzoda chlewna żywa	0,38	1,38	1,36	2,04	1,46	1,55	408
Owce i kozy	1,19	1,41	2,02	6,15	15,03	51,46	4324
Drób żywy	16,79	9,82	3,00	2,63	2,95	3,23	19
Wołowina świeża	8,75	2,16	2,99	2,74	2,83	3,14	36
Wołowina mrożona	4,65	1,30	1,71	1,84	2,71	3,13	67
Mięso wieprzowe	1,70	1,52	1,65	1,84	1,80	2,07	122
Mięso z drobiu	0,95	0,77	0,85	0,75	0,92	1,20	126
Jelita, pęcherze i zołądki zwierząt	2,39	3,02	3,33	3,42	4,11	6,36	266
Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa	4,00	3,50	3,73	3,32	3,54	4,07	102
Pozostałe przetwory z mięsa	0,89	2,13	2,70	2,85	2,44	3,15	354
Mleko płynne	0,61	1,43	0,96	0,50	0,57	0,91	149
Mleko zagęszczone	1,50	1,70	1,86	1,95	2,23	2,67	178
Napoje mleczne	0,97	0,80	1,27	1,13	0,93	1,08	111
- jogurty	0,69	0,66	1,40	1,07	0,87	1,15	167
Masło i pozostałe tłuszcze z mleka	1,46	2,22	2,96	2,86	3,29	3,48	238
- masło	1,59	1,99	2,44	2,67	3,47	3,30	208
Sery	3,48	3,23	3,00	3,00	3,12	3,66	105
Jaja ptasie	4,45	1,48	1,46	2,02	2,17	1,57	35
- jaja konsumpcyjne	1,16	0,51	0,61	0,80	0,79	0,84	72
Przetwory z jaj	2,46	1,96	1,87	1,52	1,59	2,32	94
- suszona albumina z jaj	5,61	6,80	6,10	6,34	6,70	7,56	135
Miód	1,03	1,21	1,31	1,43	1,65	1,91	185

cd. tabeli 9

Kwiaty	1,87	2,32	3,95	4,95	4,98	4,60	246
Mąka, mączka, proszek i granulki ziemniaczane	1,22	0,98	0,74	0,86	1,12	1,09	89
Nasiona roślin pastewnych	1,02	1,20	1,17	1,16	1,17	1,45	142
Szyszki chmielowe	5,85	6,07	4,42	4,47	13,17	26,02	445
Soki i ekstrakty z chmielu	17,27	17,16	13,50	22,67	47,15	127,65	739
Cukier buraczany	0,30	0,46	0,54	0,64	0,60	0,55	183
- cukier biały	0,30	0,43	0,53	0,64	0,59	0,55	183
Karma dla zwierząt domowych	0,75	0,69	0,59	0,54	0,52	0,67	89
Tytoń nieprzetworzony	3,45	2,67	2,52	2,60	2,75	2,61	76

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

3. Wartość importu

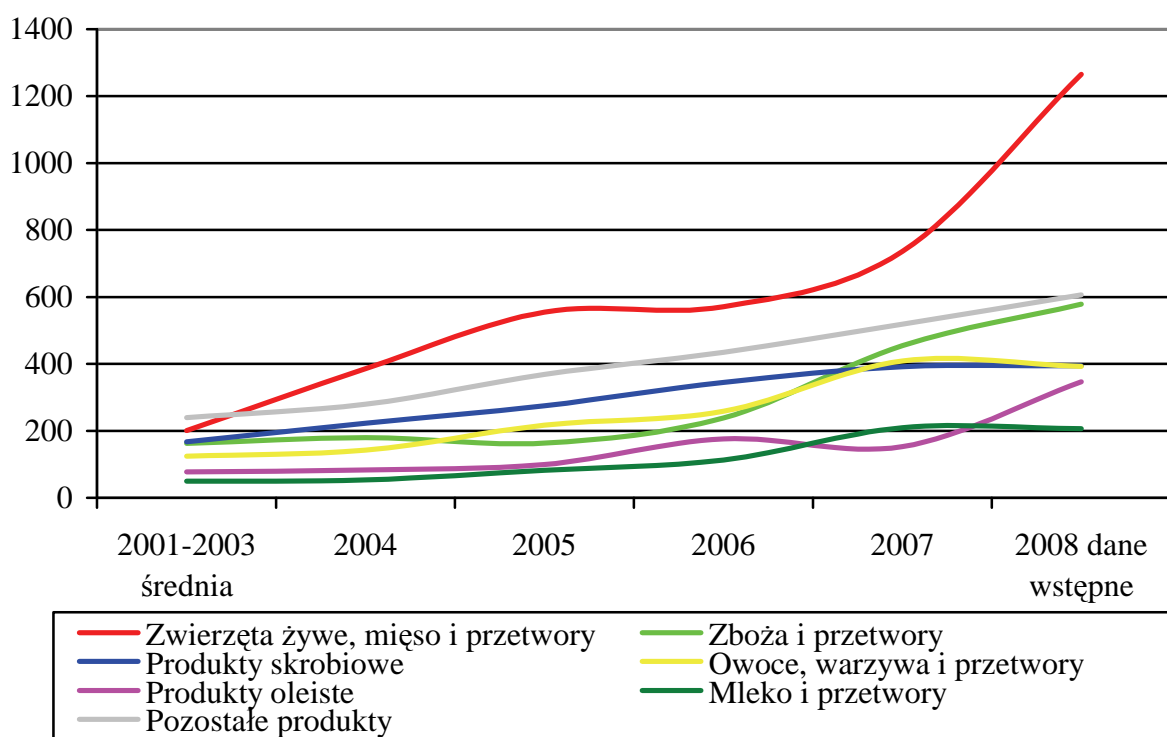
Po akcesji do UE systematycznie zwiększa się wartość importu: mięsa wołowego, wieprzowego, serów, jaj wylęgowych, przetworów z jaj, kwiatów, pomidorów, sałat, ogórków, warzyw mrożonych i suszonych, karmy dla zwierząt domowych oraz mąki pszennej. O utrzymaniu stałego wzrostu wartości importu: mięsa wieprzowego, serów, kwiatów, karmy dla zwierząt domowych i mąki pszennej decydowało przede wszystkim zwiększanie się cen importowych, bowiem nie rosły systematycznie rozmiary przywozu tych produktów. Najbardziej w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 wzrosła wartość przywozu mięsa wołowego (75-krotnie), mięsa wieprzowego (14-krotnie) i przetworów z jaj (9-krotnie). Spośród produktów o zmiennej wartości przywozu w poszczególnych latach, najbardziej w 2008 r. w porównaniu do średniej z lat 2001-2003 wzrosła wartość przywozu: nasion rzepaku i oleju rzepakowego (odpowiednio 36 i 32-krotnie), skrobi ziemniaczanej (41-krotnie), pszenicy (12-krotnie), soku jabłkowego, mąki żytniej (10-krotnie) oraz skrobi kukurydzianej i prażonych zbóż (odpowiednio 9- i 8-krotnie). Import wszystkich tych produktów (poza pszenicą) przed akcesją do UE nie był znaczący. Najmniej zwiększyła się w tych okresach wartość przywozu: oleju słonecznikowego (o 14%), kasz zbożowych i tytoniu (o 39%), mięsa drobiu (o 91%) i warzyw suszonych (o 95%). Mniejsza w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 była jedynie wartość przywozu owiec.

W 2008 r. łączna wartość importu zwierząt żywych oraz mięsa i jego przetworów zwiększyła się w relacji do średniej z lat 2001-2003 sześciokrotnie, mleka i jego przetworów – dwukrotnie, produktów oleistych – czterokrotnie, owoców, warzyw i ich przetworów oraz zbóż i ich przetworów – trzykrotnie, produktów skrobiowych – dwukrotnie, a jaj i ich przetworów – siedmiokrotnie. Spośród pozostałych produktów, liczących się w imporcie, najbardziej zwiększyła się wartość przywozu karmy dla zwierząt domowych i kwiatów – czterokrotnie. W wartościach bezwzględnych największy był wzrost wartości przywozu zwierząt żywych, mięsa i jego przetworów (o 1065 mln euro) oraz zbóż i ich przetworów

(o 416 mln euro). Wartość przywozu owoców, warzyw i ich przetworów, a także produktów oleistych wzrosła w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 o 269 mln euro, produktów skrobiowych o 228 mln euro, mleka i jego przetworów o 161 mln euro, a jaj i ich przetworów o 34 mln euro. Import pozostałych produktów zwiększył się o 334 mln euro, w tym karmy dla zwierząt domowych o 164 mln euro, tytoniu o 49 mln euro, a kwiatów o 39 mln euro.

Wykres 5

**Wartość importu produktów rolnych i spożywczych objętych analizą
(w mln euro)**

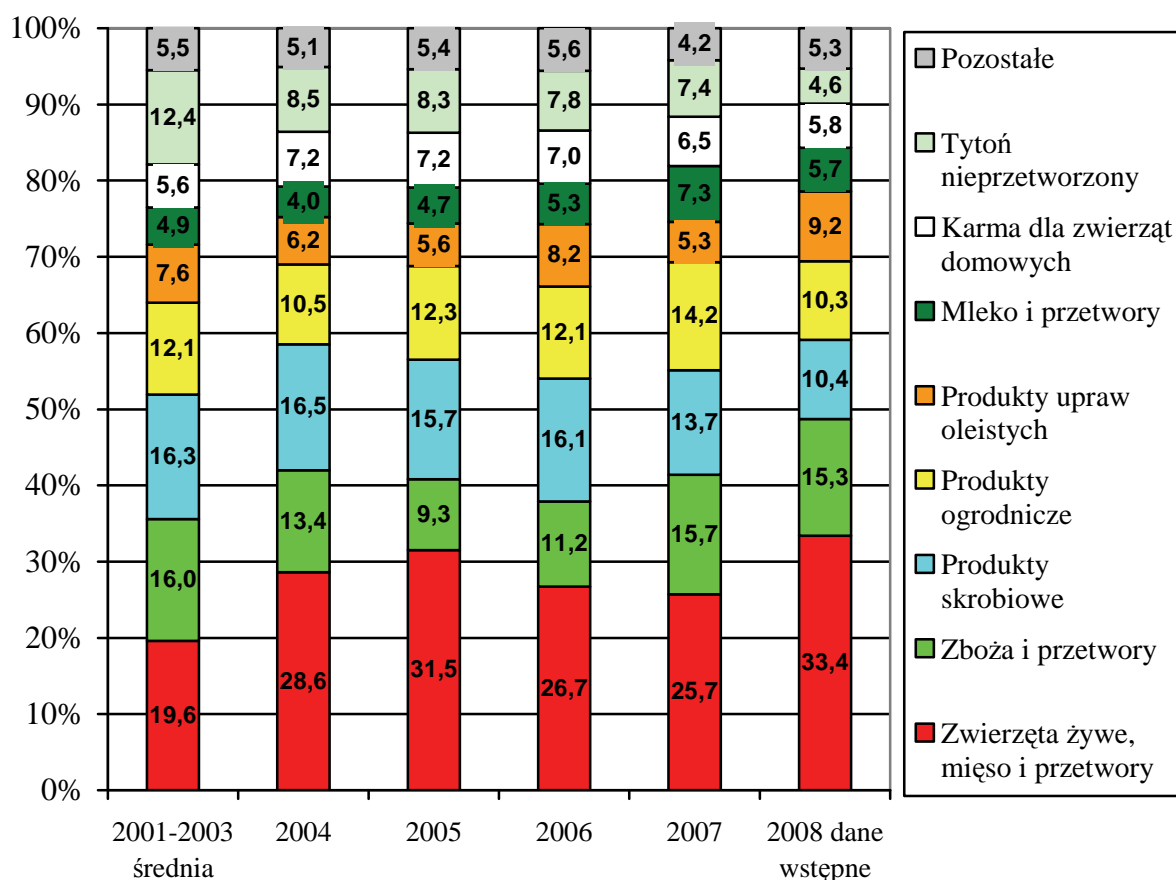

Źródło: Dane CIHZ, MF i CAAC.

Udział przywozu zwierząt żywych, mięsa i jego przetworów w łącznej wartości importu produktów rolnych i spożywczych objętych analizą zwiększył się w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 o 13,8 p.p. do 33,4%. Udział produktów oleistych wzrósł z 7,6 do 9,2%, a mleka i jego przetworów z 4,9 do 5,7%. Zboża i ich przetwory w 2008 r. stanowiły 15,3% wartości przywozu, wobec 16% średnio w latach 2001-2003. Udział owoców, warzyw i ich przetworów wyniósł odpowiednio – 10,3 i 12,1%, a produktów skrobiowych – 10,4 i 16,3%. Systematycznie obniża się udział w wartości przywozu tytoniu nieprzetworzonego – z 12,4% średnio w latach 2001-2003 do 4,6% w 2008 r.

Wykres 6

Struktura wartości importu poszczególnych grup produktów rolnych i spożywczych (w procentach)

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

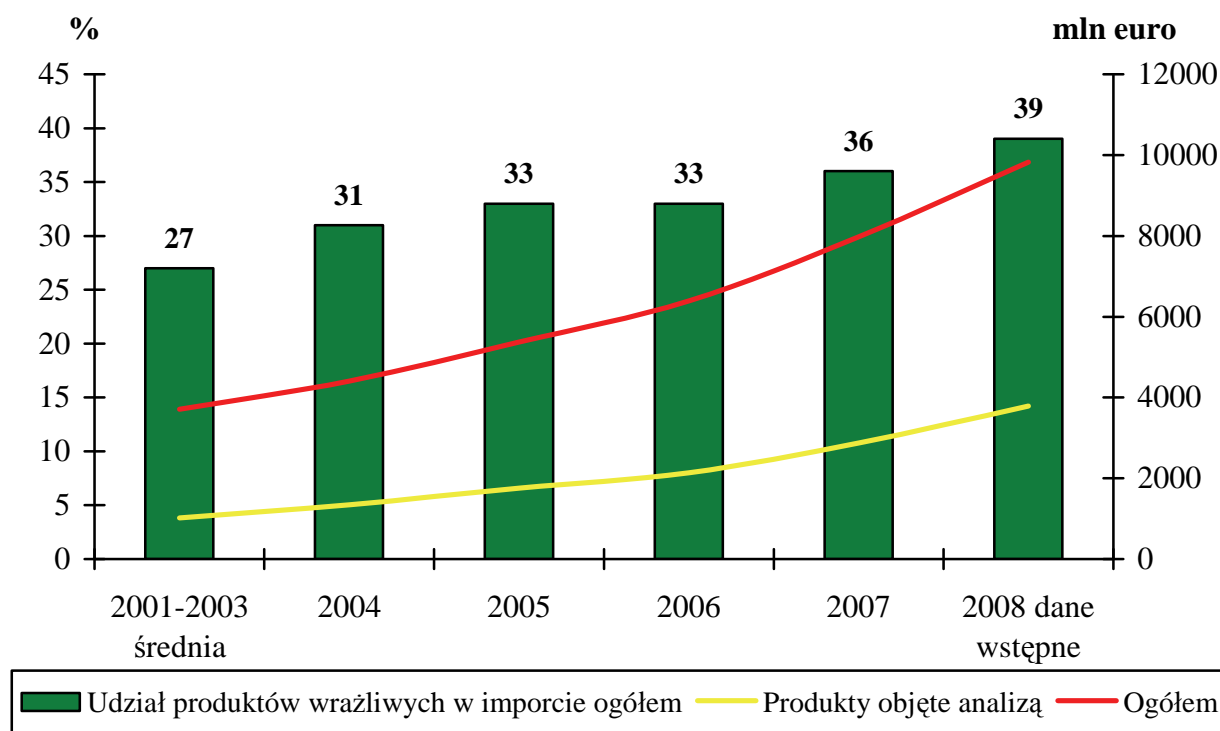
Wartość importu produktów nieprzetworzonych (zboża, nasiona, kwiaty, owoce, warzywa, tytoń, mleko płynne, jaja, miód ale też zwierzęta żywe) zwiększyła się w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 – ponad trzykrotnie do 1099 mln euro, a produktów przetworzonych – niemal czterokrotnie do 2692 mln euro. Udział produktów nieprzetworzonych w łącznej wartości przywozu produktów objętych analizą obniżył się z 32 do 29%. W wartości przywozu produktów przetworzonych udział artykułów przeznaczonych do bezpośredniego spożycia (wędliny i inne przetwory z mięsa, sery, napoje mleczne, prażone zboża, część olejów roślinnych, cukier biały) wynosił w 2008 r., tak jak średnio w latach 2001-2003 ok. 15%, a w globalnej wartości przywozu analizowanych produktów zwiększył się z 8 do 9%.

Łączna wartość importu produktów uznanych za wrażliwe wyniosła w 2008 r. ok. 3,8 mld euro i była o 270% wyższa od średniej z lat 2001-2003. Import wyrażony w walucie polskiej wzrósł o 220% do 13,2 mld zł. Udział produktów objętych analizą w globalnej wartości przywozu produktów rolnych i spo-

żywczych systematycznie się zwiększa i w 2008 r. wyniósł 39%, wobec 36% w roku poprzednim i 27% średnio w latach 2001-2003. Oznacza to, że przywóz produktów objętych przed akcesją mechanizmem SSG wzrasta szybciej niż pozostałych produktów rolnych i spożywczych.

Wykres 7

Wartość importu produktów rolnych i spożywczych (w mln euro) i udział produktów objętych analizą w imporcie ogółem (w procentach)

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

4. Salda handlu zagranicznego, relacje cen importowych i eksportowych, udział importu w eksporcie

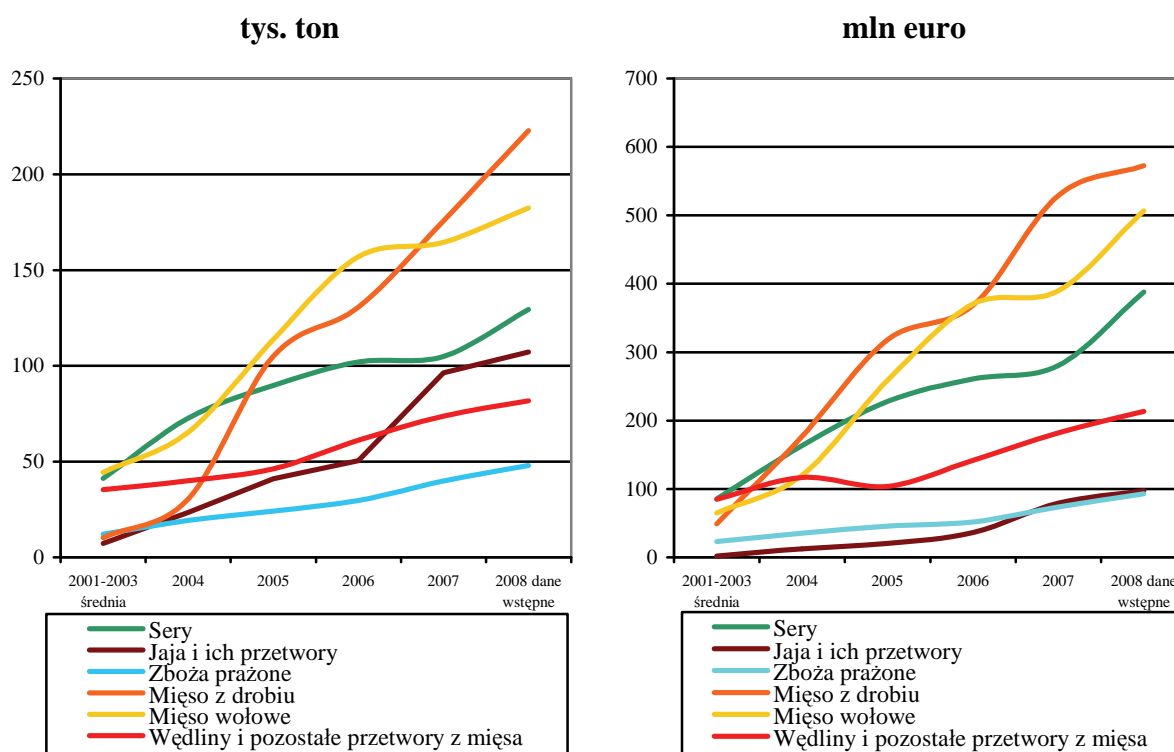
Salda handlu zagranicznego

Bardzo silna dynamika wzrostu eksportu decyduje o systematycznym zwiększaniu się dodatniego salda w obrotach handlu zagranicznego: mięsem drobiu, mięsem wołowym, przetworami z mięsa, a także serami, jajami i ich przetworami oraz prażonymi zbożami. W 2008 r. najbardziej w relacji średniej z lat 2001-2003 zwiększyło się dodatnie saldo obrotów handlu zagranicznego mięsem drobiu oraz jajami i ich przetworami. „Ilościowe” saldo handlu tymi produktami wzrosło odpowiednio 21-krotnie i 4-krotnie, a wyrażone w walucie unijnej – 12- i 6-krotnie. Przewaga rozmiarów eksportu nad importem w obrotach serami zwiększyła się 3-krotnie, w obrotach mięsem wołowym i zbożami prażonymi – 4-krotnie, a przetworami

z mięsa – 2-krotnie. Z powodu wzrostu cen eksportowych wyrażone w euro saldo handlu zagranicznego serami i mięsem wołowym zwiększyło się bardziej niż liczone w wolumenie obrotów.

Wykres 8

**Salda handlu zagranicznego w obrotach wybranymi produktami
(systematyczny wzrost salda)**

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

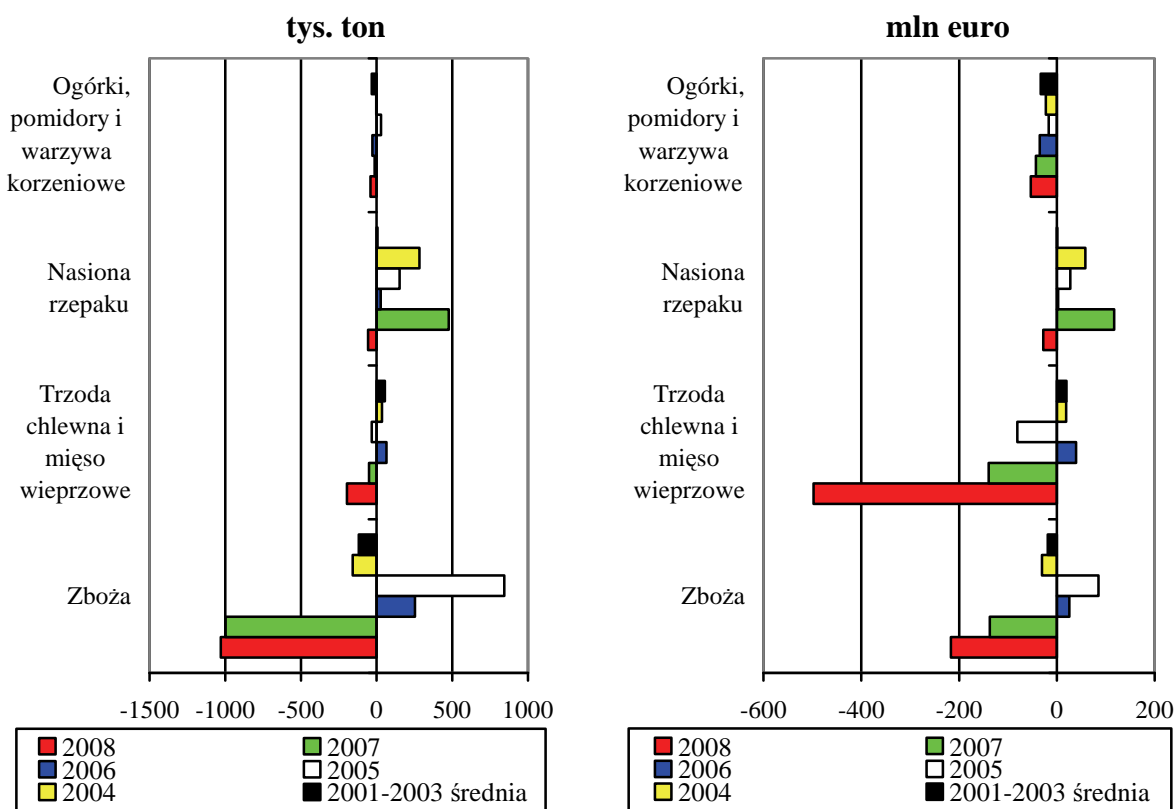
W 2008 r. zahamowana została systematyczna tendencja wzrostowa dodatniego „ilościowego” i „wartościowego” salda handlu zagranicznego w obrotach olejem rzepakowym. Zmniejszyła się też przewaga rozmiarów eksportu nad importem w handlu margarynami i jadalnymi mieszaninami z tłuszczów. O zmniejszeniu salda handlu olejem rzepakowym zdecydowało obniżenie eksportu i wzrost przywozu. natomiast wolumen importu margaryn zwiększył się bardziej niż ich eksport. Z powodu silniejszego wzrostu cen eksportowych niż importowych utrzymana została tendencja wzrostowa salda handlu tą grupą produktów wyrażonego w wartości obrotów. „Ilościowe” saldo obrotów margarynami i jadalnymi mieszaninami z tłuszczów w 2008 r. było wyższe od średniego z lat 2001-2003 niemal 3-krotnie, a saldo „wartościowe” zwiększyło się 4-krotnie. Natomiast „ilościowe” saldo obrotów olejem rzepakowym w 2008 r., w stosunku do 2004 r. wzrosło 6-krotnie, a „wartościowe” – 11-krotnie (w latach 2001-2003 saldo było ujemne).

Spośród pozostałych produktów wykazujących po akcesji do UE stale dodatnie salda w handlu zagranicznym, wzrosła w 2008 r. w relacji do roku poprzedniego przewaga rozmiarów eksportu nad importem w obrotach: mlekiem płynnym i zagęszczonym, napojami mlecznymi, skrobią ziemniaczaną, warzywami cebulowymi i kapustnymi, warzywami mrożonymi i suszonymi, wszystkimi owocami, sokami jabłkowymi oraz mąką ziemniaczaną i cukrem. W grupie tych produktów, z powodu wzrostu cen importowych i obniżenia cen w eksporcie obniżyło się jedynie liczone w wartości dodatnie saldo w handlu mlekiem zagęszczonym. Obniżyło się w 2008 r. w stosunku do 2007 r. zarówno „ilościowe” jak i „wartościowe” saldo obrotów: masłem, żywcem wołowym i owocami. Mimo zmniejszenia rozmiarów przewagi eksportu nad importem, wzrosło, z powodu wyższych cen w eksporcie, dodatnie „wartościowe” saldo w obrotach mrożonymi owocami.

Najbardziej zwiększyło się w 2008 r. w relacji do średniego z lat 2001-2003 dodatnie „ilościowe” saldo handlu w obrotach napojami mlecznymi (5-krotnie), a najmniej – mlekiem zagęszczonym (o 4%) i owocami mrożonymi (o 2%). „Ilościowe” saldo handlu mlekiem płynnym w 2008 r. w relacji do 2004 r. wzrosło czterokrotnie, a „wartościowe” – 5-krotnie (w latach 2001-2003 saldo obrotów mlekiem było ujemne). Niższe było saldo obrotów w handlu skrobią i mąką ziemniaczaną, warzywami suszonymi, a także żywcem wołowym i zagęszczonym sokiem jabłkowym. Import skrobi i mąki ziemniaczanej oraz warzyw suszonych wzrósł w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 bardziej niż eksport. Obroty żywcem wołowym, ale też zagęszczonym sokiem jabłkowym (i pozostałymi produktami ogrodnictwa i ich przetworami) zmieniają się w poszczególnych latach w zależności od relacji popytowo-podażowych na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.

W 2008 r. pogłębiło się w relacji do roku poprzedniego ujemne „ilościowe i „wartościowe” saldo w handlu ziarnem zbóż (głównie dominującymi w obrotach – pszenicą i jęczmieniem), mięsem wieprzowym ale też ogórkami i pomidorami. Zmniejszyło się dodatnie „ilościowe” saldo handlu trzodą chlewną. Z ujemnego w dodatnie przekształciło się saldo obrotów warzywami korzeniowymi. Z kolei ujemne było, wobec rekordowo wysokiego w 2007 r. zarówno wyrażone w ilości jak i wartości obrotów dodatnie saldo handlu nasionami rzepaku. Bardzo silne wahania sald obrotów tymi produktami (nie tylko ich poziomu ale też kierunku – saldo dodatnie lub ujemne) spowodowane są głęboką zmiennością produkcji i cen na rynku krajowym.

Salda obrotów produktami o największej zmienności poziomu eksportu i importu

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

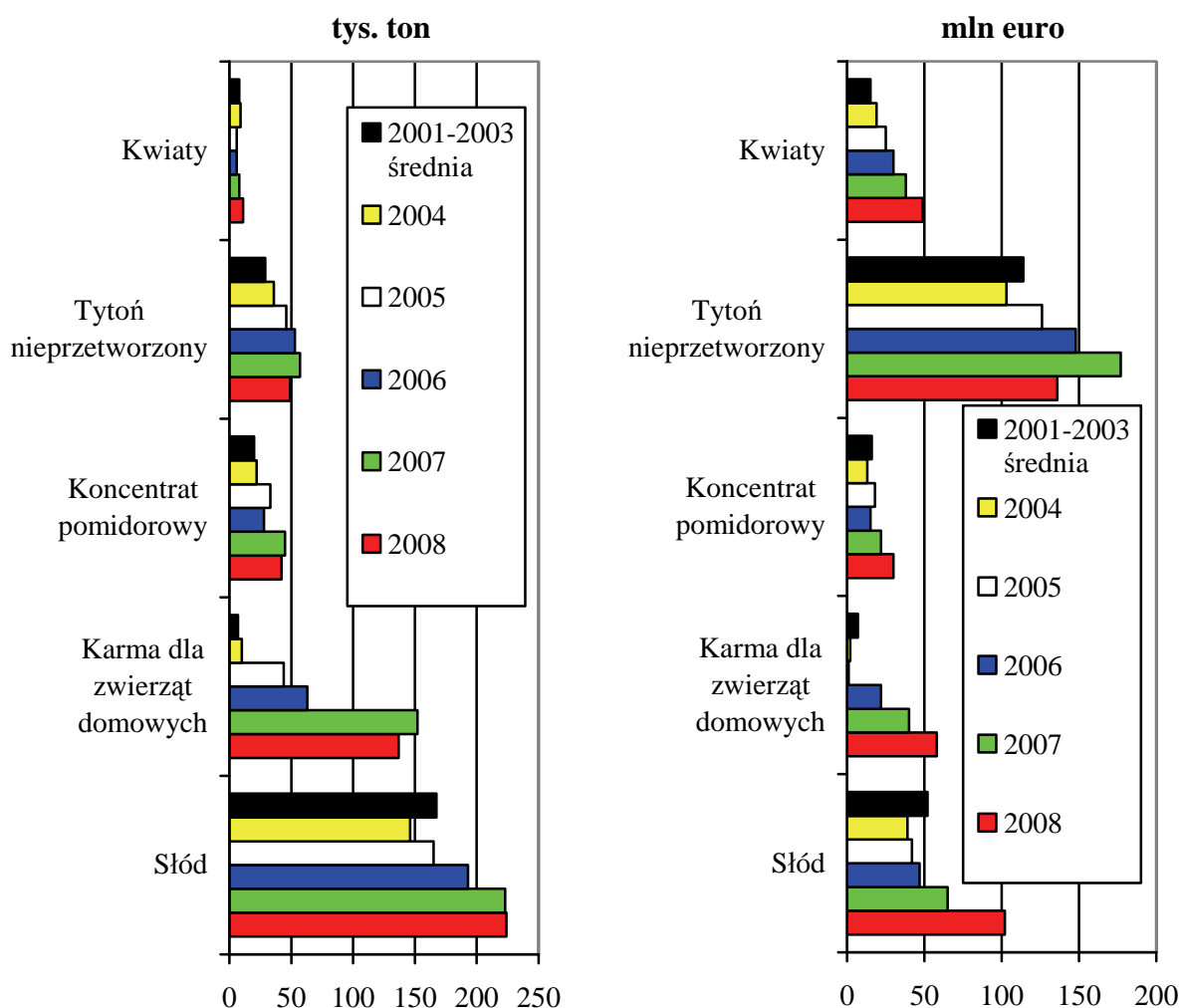
Bardzo dynamiczny wzrost importu, przy niewielkich zmianach eksportu, powoduje systematyczne pogłębianie się ujemnego salda obrotów sładem. W 2008 r. zahamowana została natomiast tendencja powiększania się przewagi importu nad eksportem w obrotach: ekstraktem słodowym, mąką pszenną, karmą dla zwierząt domowych, tytoniem oraz syropami cukrowymi. Import tytoniu, karmy dla zwierząt domowych i syropów cukrowych obniżył się bardziej niż eksport. Eksport ekstraktu słodowego wzrósł bardziej niż import, a spadkowi importu mąki pszennej towarzyszył wzrost sprzedaży zagranicznej. Spośród pozostałych produktów, wykazujących stale ujemne saldo w obrotach handlu zagranicznego zwiększyła się w 2008 r. w relacji do roku poprzedniego przewaga importu nad eksportem: otrąb zbożowych, oleju sojowego, produktów ubocznych w przetwórstwie mięsa, pomidorów w puszkach, miodu i kwiatów. Zmniejszyło się ujemne saldo w handlu: kaszami, skrobią kukurydzianą, dekstrynami, olejem słonecznikowym, koncentratem pomidorowym oraz żywym drobiem.

W 2008 r. w porównaniu do średniej z lat 2001-2003 najbardziej pogłębiła się przewaga rozmiarów i wartości importu nad eksportem w obrotach: karmą dla zwierząt domowych, skrobią kukurydzianą, warzywami saładowymi oraz przetwo-

rami z pomidorów. Obniżyło się ujemne „ilościowe” saldo w obrotach handlu zagranicznego: mąką pszenną, kaszami, otrębami zbożowymi, olejem sojowym i produktami ubocznymi w produkcji mięsa, a nie zmieniło się znacznie saldo obrotów nasionami roślin pastewnych i miodem. W wyniku przede wszystkim wzrostu cen importowych, wyższe było w tym okresach ujemne „wartościowe” saldo handlu tymi produktami.

Wykres 10

Produkty o największym wzroście ujemnego salda handlu zagranicznego w obrotach po akcesji do UE

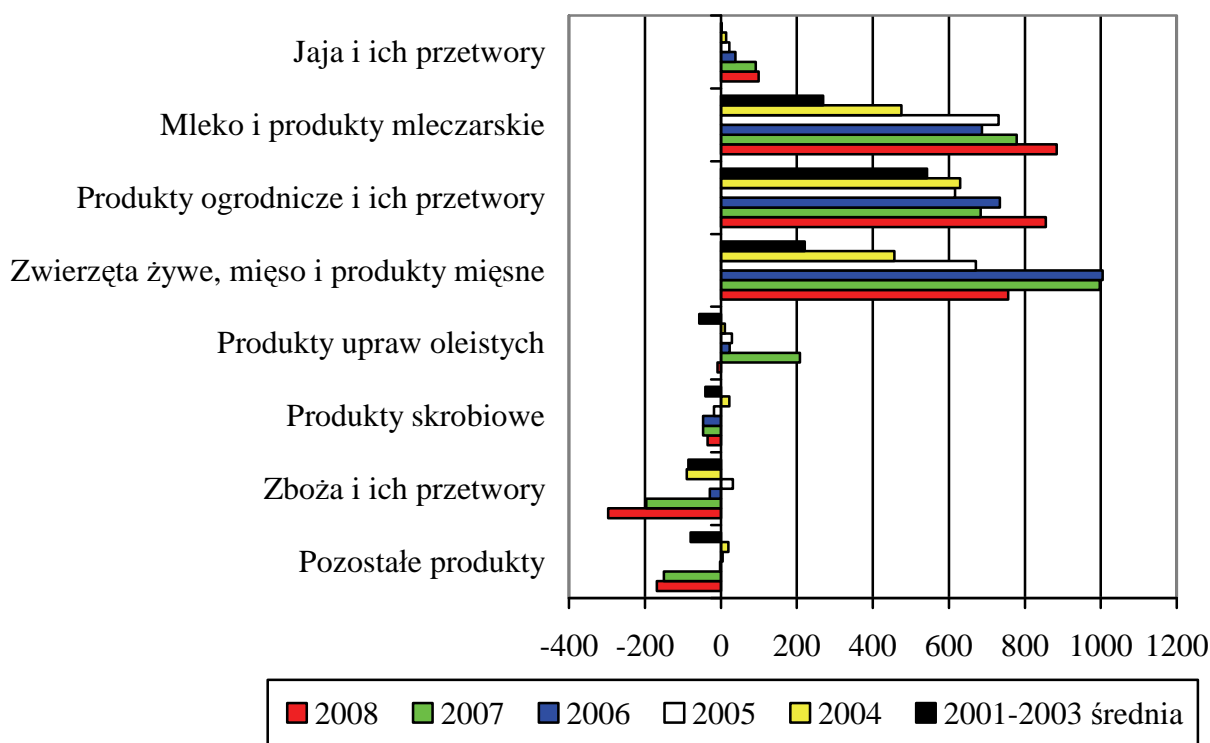
Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Po akcesji najbardziej dynamicznie i stale zwiększa się dodatnie wartościowe saldo handlu zagranicznego jajami drobiowymi i ich przetworami. W 2008 r. eksport był wyższy od importu tych produktów o niemal 100 mln euro, wobec 3 mln euro średnio w latach 2001-2003. Dodatkowo saldo w obrotach mlekiem i jego przetworami zwiększyło się w tych okresach o 230% do 884 mln euro (spadek salda obrotów no-

towano jedynie w 2006 r. w relacji do roku poprzedniego). Saldo w handlu mięsem i jego przetworami zwiększyło się o 245% – do 756 mln euro. Dodatkowo saldo obrotów owocami i ich przetworami wzrosło w 2008 r. w stosunku do średniego z lat 2001-2003 o 60% – do 855 mln euro. Saldo obrotów tą grupą produktów zmienia się w poszczególnych latach z powodu silnych wahań eksportu i importu. W 2008 r., tak jak w ostatnich trzech latach przed akcesją, ujemne było saldo handlu produktami upraw roślin oleistych – odpowiednio 9,2 i 54,6 mln euro. Pogłębiło się w tych okresach ujemne saldo obrotów zbożami – z 86 do 297 mln euro – a nieznacznie mniejsze było ujemne saldo handlu produktami skrobiowymi. Ujemne saldo handlu pozostałymi produktami zwiększyło się dwukrotnie do 168 mln euro.

Wykres 11

Salda obrotów handlu zagranicznego poszczególnymi grupami produktów rolnych i spożywczych (w mln euro)

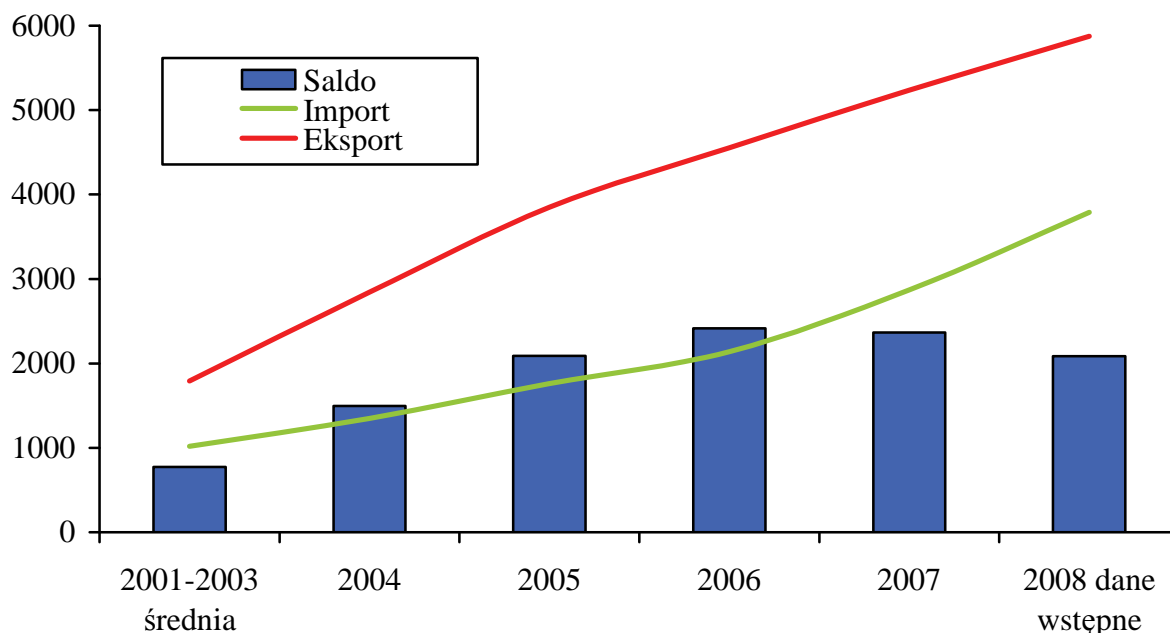
Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Do 2006 r. z powodu wolniejszego tempa wzrostu importu niż eksportu łączne dodatnie saldo handlu zagranicznego produktami uznanymi za wrażliwe systematycznie wzrastało. W 2007 r., saldo handlu, w następstwie wzrostu przywozu zbóż było nieznacznie (o 2%) niższe niż w roku poprzednim. W 2008 r. saldo handlu, w rezultacie zwiększenia przywozu zbóż i mięsa wieprzowego, zmniejszyło się w stosunku do 2007 r. aż o 12% do 2,1 mld EUR, ale było wyższe od średniego z lat

2001-2003 o 170%. Saldo wyrażone w walucie krajowej wzrosło w 2008 r. w porównaniu ze średnią z lat 2001-2003 o 130% – do 7,3 mld zł.

Wykres 12

**Obroty handlu zagranicznego produktami rolnymi i spożywczymi uznany-
mi za wrażliwe (w mln euro)**

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Relacje cen importowych i eksportowych

Po akcesji do UE, podobnie jak przed przystąpieniem do Wspólnoty, znacznie niższe od eksportowych są ceny w imporcie:

- *jaj konsumpcyjnych i mięsa drobiu.* Jaja sprowadzane są głównie z krajów dysponujących tańszą ofertą eksportową, a sprzedawane są na oferujące wyższe ceny rynki zbytu w Europie Zachodniej;
- *kasz, mąk i granulek zbożowych oraz zbóż prażonych.* Importowane zboża prażone oraz mąki i granulki zbożowe po uszlachetnieniu są w dużym stopniu przedmiotem eksportu;
- *koncentratu pomidorowego, zagęszczonego soku jabłkowego i cebuli.* Polska nie jest konkurencyjna na rynkach światowych w produkcji przetworów pomidorowych, a tańsze importowane produkty są wykorzystywane w produkcji artykułów o wyższym stopniu przetworzenia (keczup) i w innych branżach przemysłu spożywczego. Zagęszczony sok jabłkowy sprowadzany jest z krajów oferujących niższe ceny i stosowany jest do mieszania z sokiem produkowanym w kraju. Cebula importowana jest w okresach niższych cen na rynkach światowych i w dużym stopniu przeznaczana jest do przetwórstwa;

- *oleju słonecznikowego*. Import obejmuje głównie oleje surowe, a przedmiotem eksportu są oleje jadalne;
- *miodu i kwiatów*. Eksport miodu i kwiatów nie jest znaczący. Polska nie jest konkurencyjna cenowo na europejskich rynkach tych produktów;
- *dekstryn i skrobi modyfikowanych*. Polska jest głównie importerem dekstryn i eksporterem droższych skrobi modyfikowanych;
- *karmy dla zwierząt domowych*. Importowane są przede wszystkim produkty o niższym stopniu przetworzenia, a eksport obejmuje karmę przeznaczoną do bezpośredniego zużycia.

Relacje cen importowych i eksportowych wszystkich tych produktów są względnie stabilne. W ostatnich latach zwiększają się jedynie, z powodu wzrostu cen na rynkach światowych, relacje cen importowych i eksportowych w obrotach handlu zagranicznego zagęszczonym sokiem jabłkowym. Największe są różnice cen w imporcie i eksporcie cebuli i miodu.

Stale wyższe od cen eksportowych są ceny w polskim imporcie: wszystkich owoców i warzyw, owoców i warzyw mrożonych, mięsa wołowego i wieprzowego, masła, serów, przetworów z jaj, skrobi ziemniaczanej, margaryn i mieszanin z tłuszczów, wędlin, cukru, tytoniu, nasion rzepaku i oleju rzepakowego oraz trzody chlewnej. Wyższe ceny w imporcie niż eksporcie mięsa wieprzowego, serów, przetworów z jaj, wędlin, tytoniu, owoców i warzyw mrożonych czy tłuszczów roślinnych wynikają przede wszystkim z odmiennej struktury przywozu i sprzedaży zagranicznej. Importowane owoce i warzywa są droższe niż produkowane w naszym kraju, a ponadto przedmiotem importu są przede wszystkim produkty sprowadzane w opakowaniach jednostkowych. Mięso wołowe, masło, cukier i skrobia ziemniaczana na rynku europejskim są zdecydowanie droższe od produkowanych i eksportowanych z Polski. Największe są różnice cen importowych i eksportowych w obrotach handlu zagranicznego: warzywami i owocami, wędlinami, wołowiną i przetworami z jaj.

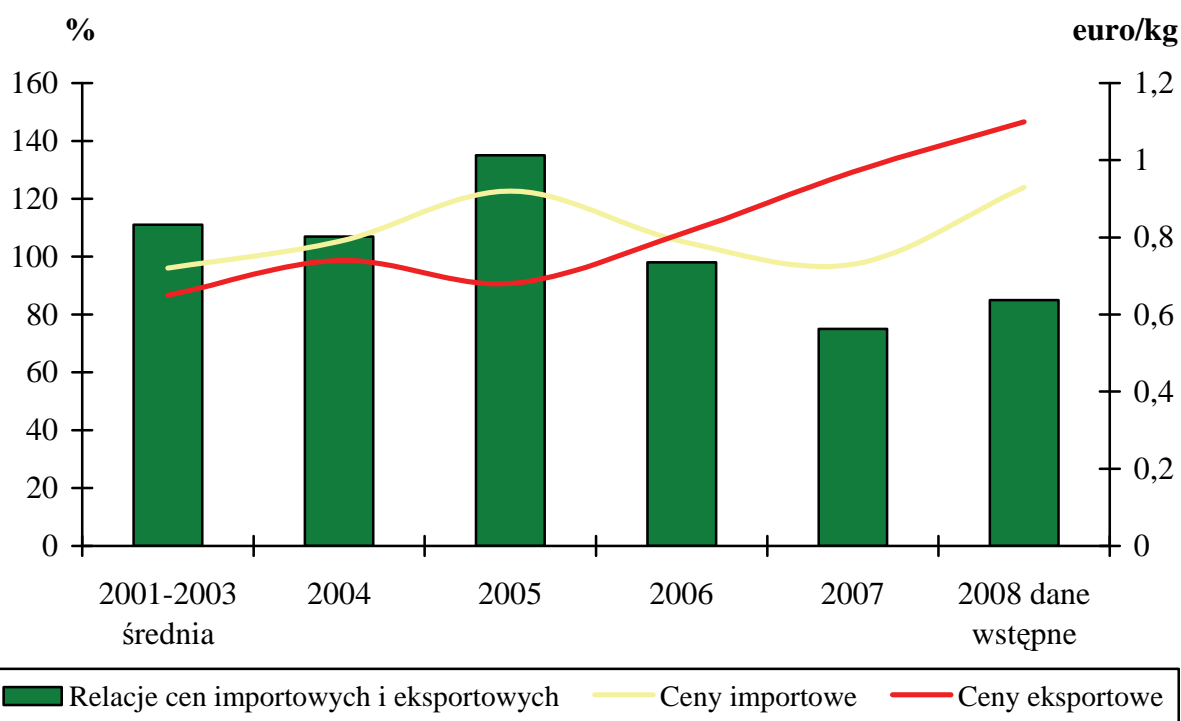
Zmieniają się w zależności od sytuacji na rynku krajowym i światowym, ale też od zmian struktury importu i eksportu, relacje cen importowych i eksportowych w obrotach: zbożami, mąkami, mlekiem płynnym i zagęszczonym, słodem, warzywami suszonymi, nasionami pastewnymi, przetworami mięsnymi i syropami cukrowymi. Najbardziej wahają się ceny w obrotach zbożami, mlekiem płynnym i zagęszczonym. Przykładowo ceny w imporcie pszenicy były w 2004 i 2008 r. zdecydowanie wyższe od cen eksportowych, a w 2007 r. ceny w imporcie (liczone w euro) stanowiły 76% cen uzyskiwanych w eksporcie. W 2008 r. ceny w imporcie mleka płynnego przekraczały ceny eksportowe o 50%, a w roku poprzednim były o 32% niższe.

W pierwszych dwu latach po akcesji (tak jak średnio w latach 2001-2003) przeciętne ceny importowe produktów objętych analizą były wyższe od średnich cen eksportowych. W latach 2006-2008 średnie ceny importowe stanowiły natomiast od-

powiednio: 98, 75 i 85% przeciętnych cen uzyskiwanych w eksporcie. Obniżenie relacji cen importowych i eksportowych wynikało ze zmian rzeczowej struktury obrotów handlu zagranicznego oraz wyższego wzrostu cen eksportowych większości produktów niż cen płaconych w imporcie. Pogorszenie zatem łącznego salda obrotów handlu zagranicznego produktami rolnymi i spożywczymi objętymi analizą w 2007 r. i 2008 r. wynikało ze wzrostu globalnych rozmiarów importu i zmniejszenia wolumenu sprzedaży zagranicznej.

Wykres 13

Przeciętne ceny w obrotach handlu zagranicznego produktami uznawanymi za wrażliwe (w euro/kg) i relacje cen importowych i eksportowych (w procentach)

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Udział importu w eksporcie

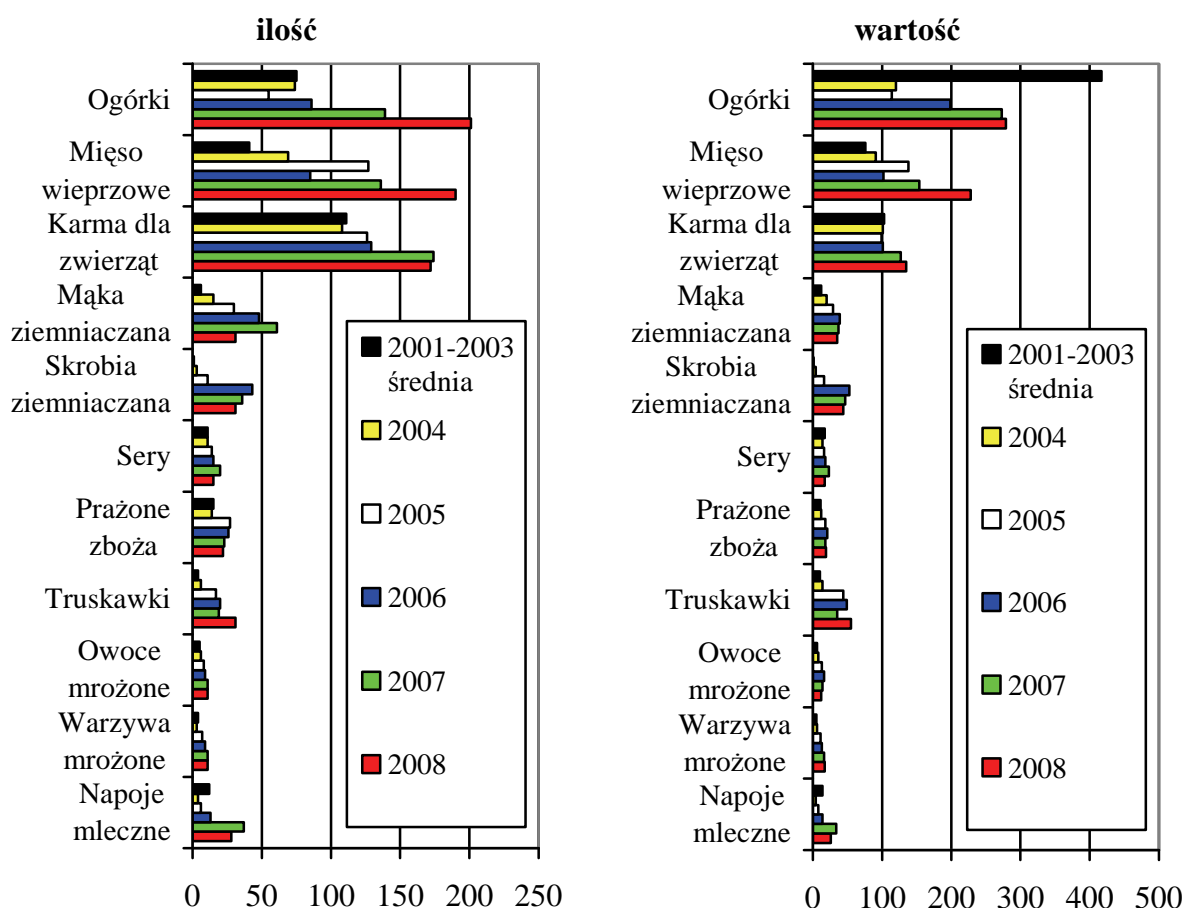
W grupie produktów o stale dodatnim saldzie w obrotach handlu zagranicznego, wyraźnie zwiększył się po akcesji do UE udział wolumenu i wartości importu w eksporcie: owoców i warzyw mrożonych, mleka, napojów mlecznych, skrobi i mąki ziemniaczanej, prażonych zbóż oraz soku zagęszczonego. Najbardziej w 2008 r. w relacji do średniego z lat 2001-2003 wzrósł udział importu w eksporcie skrobi ziemniaczanej, mąki ziemniaczanej i napojów mlecznych. Nie zwiększa się udział wolumenu importu w rozmiarach eksportu: jaj drobiu i ich przetworów, margaryn i innych tłuszczów roślinnych, serów ale też mleka zagęszczonego, masła i tłuszczów

roślinnych. Z powodu zmniejszania się relacji cen importowych i eksportowych stale zmniejsza się udział wartości importu w wartości eksportu jaj, a zwiększa się ten wskaźnik w wartości obrotów mlekiem zagęszczonym i masłem. Systematycznie zmniejsza się udział importu w eksporcie mięsa drobiu. W 2008 r. import stanowił zaledwie 14% wolumenu eksportu mięsa drobiu i 7% jego wartości, wobec odpowiednio 69 i 27% średnio w latach 2001-2003.

Po akcesji do UE najmniejszy pozostał udział importu w wolumenie i wartości eksportu żywca wołowego, owiec, ale też większości świeżych owoców.

Wykres 14

Udział importu w eksporcie wybranych produktów rolnych i spożywczych (w procentach) – największy wzrost udziału importu po akcesji do UE

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

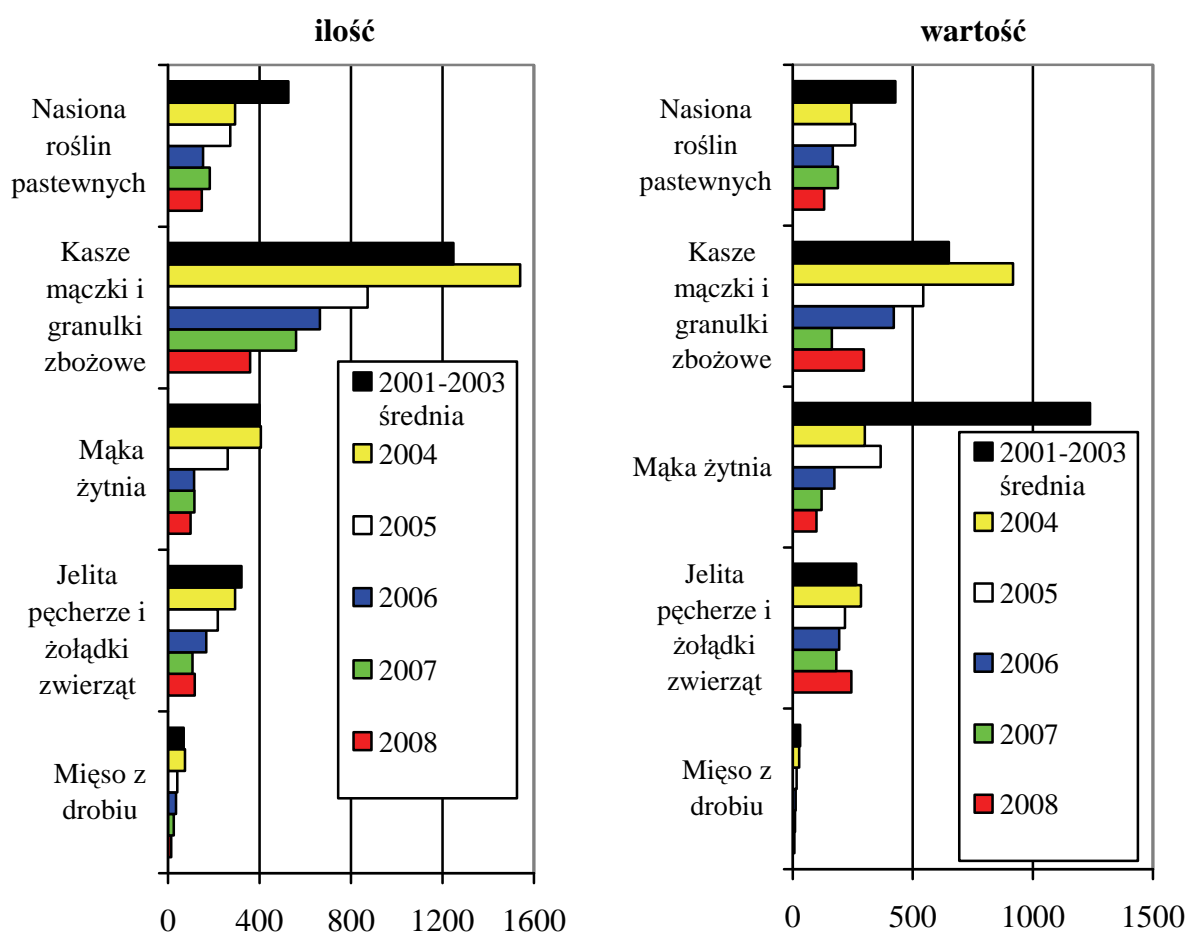
Spośród produktów o ujemnym saldzie w obrotach handlu zagranicznego wyraźnie zwiększył się po akcesji do UE, wskaźnik udziału importu w eksporcie w obrotach karmą dla zwierząt domowych i żywym drobiem. Zmniejsza się natomiast udział importu w eksporcie: produktów ubocznych w produkcji mięsa,

mąki żytniej, kasz, nasion roślin pastewnych, otrąb zbożowych, tytoniu, koncentratu pomidorowego, słoju i oleju słonecznikowego. O zmniejszeniu się tego wskaźnika w handlu słoju, koncentratem pomidorowym i olejem słonecznikowym zadecydował większy wzrost eksportu niż importu, a pozostałych produktów – spadek przywozu.

Spośród tych produktów najbardziej w 2008 r. w relacji do średniego z lat 2001-2003 obniżył się udział importu w wolumenie i wartości eksportu otrąb i śrut zbożowych oraz oleju słonecznikowego (o ponad 90 p.p.).

Wykres 15

Udział importu w eksporcie wybranych produktów rolnych i spożywczych (w procentach) – spadek udziału importu

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Zmienność podaży krajowej decyduje o silnych wahaniami wskaźnika udziału importu w eksporcie (tak jak sald w handlu) w obrotach: zbożami, nasionami rzepaku, niektórymi warzywami, trzodą chlewną i wieprzowiną. W 2008 r. wskaźnik udziału importu w wolumenie eksportu: wieprzowiny, ogórków, pszenicy i nasion rzepaku przekraczał 100%, a warzyw korzeniowych i trzody chlew-

nej wynosił odpowiednio 77 i 93%. Średnio w latach 2001-2003 import warzyw korzeniowych stanowił 120% eksportu, mięsa wieprzowego – 41%, nasion rzepaku – 57%. Z powodu wyższych cen importowych niż eksportowych udział wartości importu we wpływach z eksportu w obrotach mięsem wieprzowym, pomidorami, ogórkami i warzywami korzeniowymi jest znacznie wyższy niż w jego wolumenie i stale przekracza 100%.

Podobnie, jak przed akcesją najwyższy jest udział wolumenu i wartości importu w eksporcie zbóż i ich przetworów oraz produktów skrobiowych, a najniższy w eksporcie produktów ogrodniczych i ich przetworów oraz mleka i jego przetworów. Najbardziej obniżył się po przystąpieniu do UE udział importu w wolumenie i wartości eksportu jaj i ich przetworów. W 2008 r. wartość importu produktów rolnych i spożywczych objętych analizą stanowiła 65% wpływów z eksportu, wobec 55% w roku poprzednim, 47% w latach 2004-2006 i 57% średnio w latach 2001-2003.

Tabela 10

Udział importu w wartości eksportu grup produktów rolnych i spożywczych (w procentach)

Produkty	2001-2003 średnia	2004	2005	2006	2007	2008
Zboża i przetwory	881	913	339	446	676	709
Produkty upraw oleistych	383	89	77	88	42	103
Produkty skrobiowe	133	111	107	116	113	110
Produkty ogrodnicze i przetwory	19	18	26	26	37	31
Zwierzęta, mięso i przetwory	48	46	45	36	42	63
Mleko i przetwory	16	10	10	14	22	20
Jaja i przetwory	69	40	47	38	15	38
Pozostałe produkty	152	93	99	100	143	142
Ogółem	57	47	46	47	55	65

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

5. Zmiany w geograficznej strukturze importu analizowanych produktów

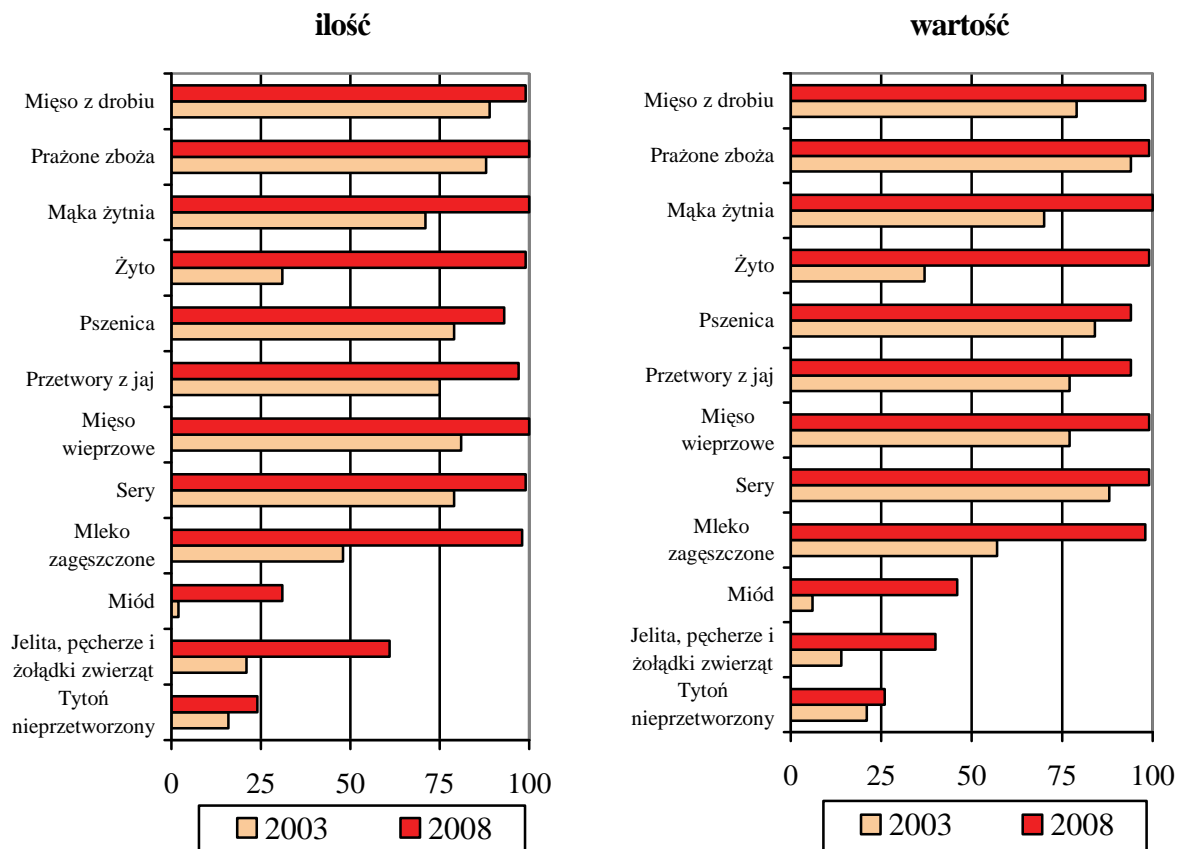
Jeszcze przed akcesją, z krajów UE realizowany był i jest obecnie cały, lub niemal cały przywóz: żywych zwierząt, mięsa wołowego, mleka płynnego, napojów mlecznych, jaj, kwiatów, większości owoców i warzyw, ziarna jęczmienia, wszystkich produktów skrobiowych, szyszek chmielowych i ekstraktu z chmielu, karmy dla zwierząt domowych i pomidorów w puszkach.

Po akcesji zwiększyło się znaczenie dostaw ze Wspólnoty w polskim imporcie większości pozostałych produktów objętych przed akcesją mechanizmem ochronnym w postaci SSG, a najbardziej zwiększył się udział dostaw z krajów UE w imporcie:

- *mięsa wieprzowego* – już w 2004 r. import z UE stanowił 99% wolumenu i 98% wartości przywozu, wobec 81 i 77% w 2003 r. W 2008 r. wskaźnik ten wyniósł 100%;
- *serów* – w globalnych rozmiarach przywozu dostawy ze Wspólnoty w 2003 r. stanowiły 79%, a w wartości importu – 88%. W 2004 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 93 i 95%, a w 2008 r. – 99%;
- *przetworów z jaj* – wzrost udziału dostaw z UE w wolumenie i wartości przywozu z zaledwie 2% w 2003 r. do odpowiednio 97 i 94% w 2008 r.;
- *mleka zagęszczonego* – w 2003 r. dostawy ze Wspólnoty stanowiły 48% wolumenu importu i 57% wartości przywozu, a w 2008 r. – 98%;
- *miodu naturalnego* – wzrost udziału przywozu z UE w wolumenie importu i jego wartości z odpowiednio 2 i 6% w 2003 r. do 31 i 46% w 2008 r.;
- *produktów ubocznych w produkcji mięsa* – w 2003 r. dostawy z UE stanowiły 21%, a w 2008 r. – 61% wolumenu przywozu. W wartości przywozu wskaźniki te zwiększyły się z 6 do 40%.

Wykres 16

Udział dostaw z krajów UE-27 w imporcie wybranych produktów rolnych i spożywczych (w procentach) – największy wzrost udziału przywozu ze Wspólnoty

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Znaczenie dostaw z UE zmniejszyło się po akcesji jedynie w imporcie:

- *nasion roślin pastewnych* – spadek udziału w wolumenie przywozu z 92% w 2003 r. do 68% w 2008 r. W wartości przywozu udział ten obniżył się z 84 do 74%;
- *oleju rzepakowego* – udział dostaw z UE w globalnym wolumenie importu obniżył się z niemal 100% w 2003 r. do 68% wolumenu i 69% wartości przywozu w 2008 r.;
- *margaryn* – udział dostaw z UE w wolumenie importu zmniejszył się ze 100% w 2003 r. do 92% w 2008 r., a w wartości przywozu z 99 do 86%.

W imporcie większości produktów z UE dominują, tak jak przed akcesją, dostawy ze „starej” Wspólnoty. Import z nowych krajów członkowskich jest większy jedynie w przywozie z UE – miodu, prosa, słodu, nasion rzepaku oraz otrąb i śrut zbożowych. W 2008 r. z nowych krajów członkowskich (głównie z Czech i Słowacji) sprowadzono 52% łącznego wolumenu importu z UE miodu, 95% przywozu słodu, 80% nasion rzepaku i 93% otrąb zbożowych (nowe kraje członkowskie mają również największy udział w globalnym imporcie do Polski słodu i otrąb zbożowych). W przywozie z UE: ziarna zbóż, żywca wołowego i drobiowego, mleka, niektórych owoców, szyszek chmielowych, cukru i koncentratu pomidorowego zmieniają się w poszczególnych latach (w zależności od wahań podaży i cen w poszczególnych krajach Wspólnoty) proporcje przywozu z „nowych” i „starych” krajów członkowskich. Przykładowo w 2006 r. import z nowych krajów UE stanowił 65% wolumenu przywozu ziarna pszenicy, w 2007 r. – 33%, a w 2008 r. – 44%. W imporcie mleka płynnego dostawy z nowych krajów członkowskich w 2007 r. stanowiły 86% globalnego przywozu z UE, a w 2008 r. – 44%. Znaczenie dostaw z nowych krajów Wspólnoty w ogólnym przywozie z UE pozostało wysokie głównie w imporcie produktów stanowiących surowce dla krajowych zakładów przetwórczych.

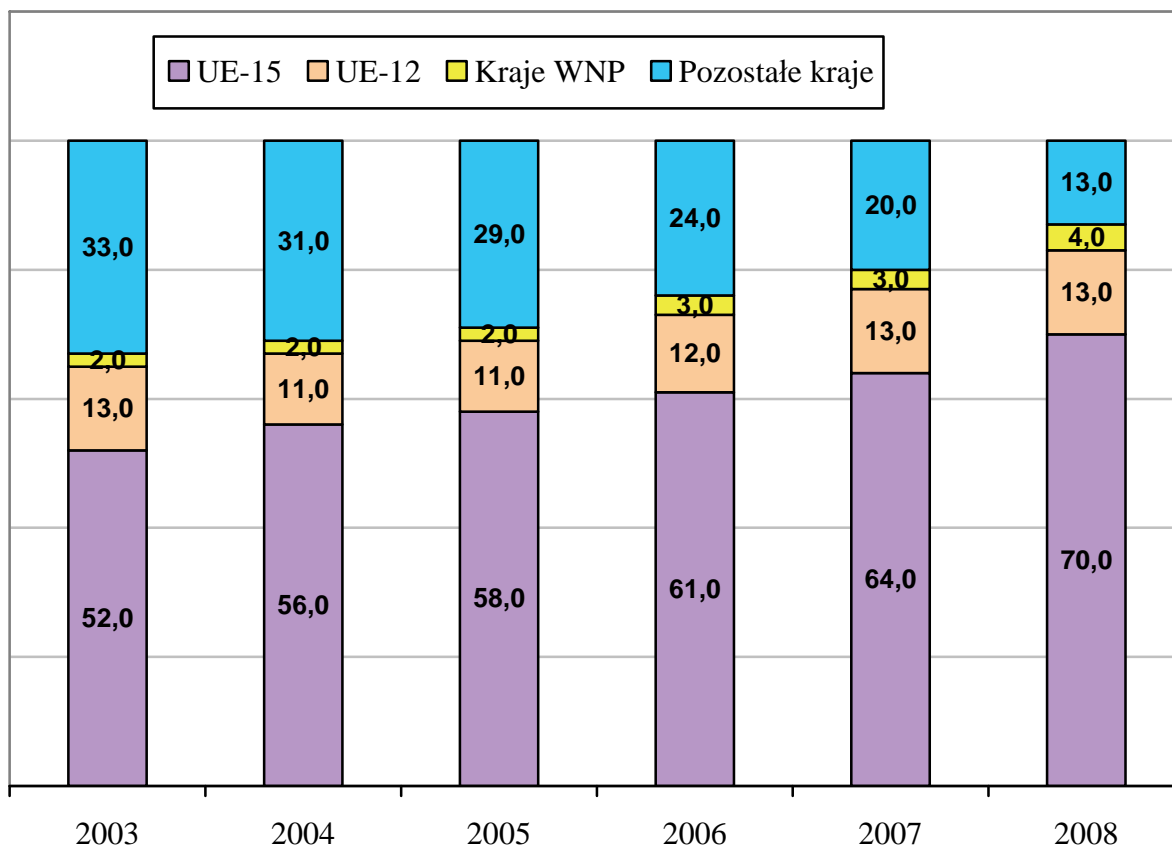
Kraje WNP (przede wszystkim Ukraina) są głównym dostawcą do Polski oleju słonecznikowego i nasion rzepaku. Udział krajów WNP w polskim przywozie oleju słonecznikowego stale wzrasta i w 2008 r. wyniósł – w wolumenie importu 63%, a w wartości przywozu 56%. W imporcie nasion rzepaku udział ten waha się w wolumenie importu od 29 do 75%, a w wartości przywozu od 18 do 68%. Dostawy z krajów WNP liczą się też w polskim imporcie: miodu, owoców mrożonych, oleju sojowego i rzepakowego, a także zagęszczonego soku jabłkowego. Obniżył się znacznie po akcesji udział krajów tego obszaru w polskim imporcie mleka zagęszczonego. W 2007 r. dostawy z WNP stanowiły 14% wolumenu i 12% wartości przywozu tego produktu, a w 2008 r. – 1% (w 2003 r. udział krajów WNP w wolumenie i wartości przywozu wyniósł odpowiednio 51 i 42%).

Po akcesji do UE systematycznie zmniejsza się udział dostaw z pozostałych krajów trzecich w polskim imporcie: mięsa wołowego, mięsa drobiu, masła, prze-

tworów z jaj, produktów ubocznych w produkcji mięsa, oleju słonecznikowego, ale też mąki żytniej. Spośród tych produktów dostawy z krajów trzecich liczyły się w 2008 r. jedynie w imporcie masła (10% wolumenu przywozu do Polski), miodu (47%) i produktów ubocznych w produkcji mięsa (38%). W 2003 r. wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 22, 95 i 75%. Nie zmienia się znacznie, choć waha się silnie w poszczególnych latach, udział dostaw z krajów trzecich w imporcie warzyw mrożonych (8-13% wolumenu importu w latach 2002-2008), warzyw suszonych (60-70%), owoców mrożonych (20-40%), nasion roślin pastewnych (10-20%), jabłek (20-50%), koncentratu pomidorowego (25-40%), zagęszczonego soku jabłkowego (45-65%), tytoniu (75-85%) i oleju sojowego (5-15%). Znaczenie przywozu z krajów trzecich pozostało relatywnie wysokie i w miarę stabilne przede wszystkim w imporcie produktów innych stref klimatycznych – głównie sprowadzanych przede wszystkim z Chin, Turcji i Maroka – produktów ogrodniczych i ich przetworów. Nasiona roślin pastewnych importowane są głównie z Kanady, tytoń nieprzetworzony z Brazylii i USA, produkty uboczne w produkcji mięsa z Ameryki Płd. i Chin, olej słonecznikowy ze Szwajcarii, miód z Chin, a masło z Nowej Zelandii.

Wykres 17

Geograficzna struktura wartości importu analizowanych produktów rolnych i spożywczych (w procentach)

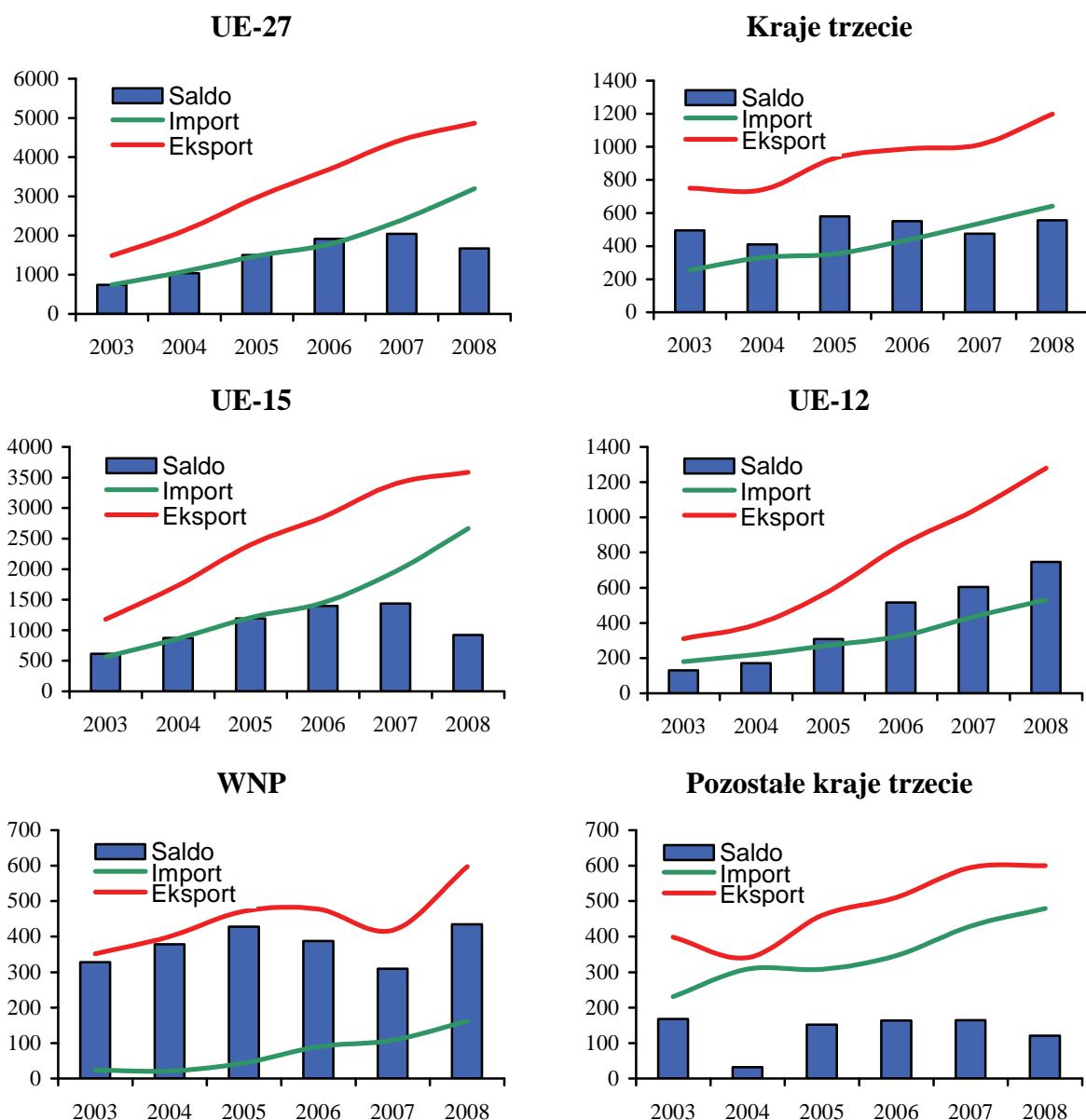

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Udział dostaw z krajów rozszerzonej Wspólnoty w łącznej wartości przywozu produktów uznanych przed akcesją za wrażliwe systematycznie się zwiększa – z 65% w 2003 r. do 83% w 2008 r. W 2003 r. w ogólnej wartości przywozu ze Wspólnoty udział dostaw ze „starej” UE w 2003 r. wyniósł 79%, w latach 2004-2006 – 84%, w 2007 r. – 83%, a w 2008 r. – 85%. Udział importu z krajów WNP zwiększył się w wartości przywozu produktów objętych analizą z 2% w 2003 r. do 4% w 2008 r., a pozostałych krajów trzecich obniżył się o 20 p.p. – do 13%.

Mniejszy wzrost importu niż eksportu powodował dynamiczny wzrost dodatniego salda w obrotach handlowych z krajami UE do 2007 r. W roku tym saldo było 2,7-krotnie wyższe niż w 2003 r. i wyniosło 2 mld euro. W 2008 r. saldo handlu w obrotach z UE zmniejszyło się do 1,6 mld euro z powodu większego wzrostu importu (głównie zbóż) niż eksportu. O spadku dodatniego salda obrotów zadecydowało obniżenie z 1,4 do 0,9 mln euro przewagi eksportu nad importem w handlu z krajami „starej” Wspólnoty. Utrzymała się natomiast tendencja wzrostowa dodatniego salda handlu z „nowymi” krajami członkowskimi. Saldo obrotów z krajami „nowej” Wspólnoty w 2008 r. wyniosło 0,7 mld euro i było wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim o 23%, a w relacji do 2003 r., niemal sześciokrotnie. Nie rośnie natomiast dodatnie saldo handlu produktami objętymi analizą z krajami pozaunijnymi. W 2007 r. wyniosło ono 0,5 mld euro i było niższe niż w dwu poprzednich latach i w 2003 r. z powodu spadku sprzedaży do krajów WNP (w następstwie ograniczeń w eksporcie niektórych produktów polskiej gospodarki żywnościowej do Rosji). W 2008 r. dodatnie saldo handlu z krajami trzecimi było natomiast najwyższe w obecnej dekadzie (0,6 mld euro) przede wszystkim w rezultacie znaczącego wzrostu eksportu do krajów WNP (złagodzenie restrykcji w eksporcie do Rosji). Pogorszyło się natomiast dodatnie saldo handlu z pozostałymi krajami trzecimi (eksport do tych krajów wzrósł mniej niż realizowany w nich import).

Obroty handlu zagranicznego produktami uznanymi za wrażliwe (mln euro)

Źródło: Na podstawie danych CIHZ, MF i CAAC.

Podsumowanie i wnioski

- Po akcesji do UE zwiększył się import niemal wszystkich produktów rolnych i spożywczych uznanych przed akcesją do Wspólnoty za produkty wrażliwe. Znacznie szybciej, niż produktów przeznaczonych do bezpośredniego spożycia (warzywa, owoce, napoje mleczne, masło, sery, kasze, prażone zboża, ale też część tłuszczów roślinnych, mięsa i jego przetworów) rośnie import produktów będących surowcami dla krajowych zakładów przetwórczych (karma dla zwierząt domowych, produkty skrobiowe, produkty

pierwotnego przetwórstwa owoców i warzyw, sład, tytoń, margaryny, przetwory z jaj). W 2008 r. udział artykułów przeznaczonych do dalszego przetwórstwa stanowił ok. 85% wolumenu i wartości przywozu, wobec ok. 80% średnio w latach 2001-2003. Import produktów objętych przed akcesją mechanizmem SSG wzrasta szybciej, niż pozostałych produktów rolnych i spożywczych. W 2008 r. w globalnej wartości importu rolno-spożywczego produkty wrażliwe stanowiły 39%, wobec średnio 27% w latach 2001-2003.

- Wzrostowi importu badanych produktów rolnych i spożywczych sprzyja znacznie większa po akcesji możliwość dywersyfikacji rzeczowej i podmiotowej struktury importu. Większa elastyczność zakupów spowodowała obniżenie cen w przywozie wielu produktów – głównie stanowiących surowce dla polskiego przetwórstwa (warzywa suszone, produkty skrobiowe, karma dla zwierząt domowych, jaja i ich przetwory, tytoń, koncentrat pomidorowy). We wszystkich latach po akcesji, wyższe od średnich z lat 2001-2003 były jedynie ceny w przywozie produktów o znacznie wyższych niż przed akcesją parametrach jakościowych (kwiaty, większość owoców i warzyw, owoce mrożone, mąka żytnia, otręby zbożowe, przetwory z mięsa, margaryny) a także masła, cukru i zagęszczonego mleka (ceny importowe tych produktów wzrosły w następstwie ich podrożenia na rynku krajów UE – głównego dostawcy tych produktów do naszego kraju). Z powodu systematycznej aprecjacji złotego wobec waluty unijnej (i walut innych krajów) ceny wyrażone w złotych wzrastały mniej lub obniżały się bardziej od liczonych w euro.
- Po przystąpieniu do UE wzrósł udział importu w produkcji i podaży niemal wszystkich produktów objętych analizą, ale pozostał on bardzo niski (< 10%) na rynku: większości produktów mleczarskich, owoców, jaj konsumpcyjnych, mięsa wołowego i drobiowego, przetworów z mięsa, żywych zwierząt, mrożonych owoców i warzyw, cukru i mąk zbożowych. Znacząco zwiększył się jedynie udział importu w produkcji: słodu (70% w 2008 r.), warzyw suszonych (45%), mięsa wieprzowego (21%), a także produktów skrobiowych (35%). Rośnie też przewaga importu nad krajową produkcją koncentratu pomidorowego, tytoniu i karmy dla zwierząt domowych. Rosnący import miał istotny wpływ na brak tendencji wzrostowej w produkcji warzyw suszonych, słodu i spadek produkcji dekstryn.
- We wszystkich latach obecności Polski w UE wysoko dodatnie pozostało saldo handlu zagranicznego w obrotach wszystkimi produktami mleczarskimi, większością produktów ogrodniczych i zwierzęcych, jajami i ich przetworami oraz cukrem, przetworami z ziemniaków i margarynami. Spośród tych produktów systematycznie zwiększa się dodatnie saldo w obrotach handlu zagranicznego: mięsem drobiu, mięsem wołowym, przetworami

z mięsa, serami, jajami i ich przetworami oraz prażonymi zbożami. Utrzymało się natomiast ujemne saldo handlu w obrotach: karmą dla zwierząt domowych, produktami skrobiowymi, przetworami z pomidorów, mąką pszenną, otrębami zbożowymi, produktami ubocznymi w produkcji mięsa, nasionami roślin pastewnych, kwiatami, miodem i sładem. W grupie tych produktów w 2008 r. w relacji do średniej z lat 2001-2003 najbardziej pogłębiła się przewaga rozmiarów i wartości importu nad eksportem w obrotach: karmą dla zwierząt domowych, skrobią kukurydzianą oraz przetworami z pomidorów. Zmienia się w poszczególnych latach saldo handlu zbożami, mięsem wieprzowym czy nasionami rzepaku. Tak jak przed akcesją, najwyższy pozostał udział wolumenu i wartości importu w eksporcie zbóż i ich przetworów oraz produktów skrobiowych, a najniższy w eksporcie produktów ogrodniczych i ich przetworów oraz mleka i jego przetworów.

- W 2008 r. z powodu zwiększenia przywozu zbóż i mięsa wieprzowego, dodatnie saldo handlu zagranicznego produktami uznanymi za wrażliwe obniżyło się w relacji do roku poprzedniego aż o 12% (do 2,1 mld euro), ale było wyższe od średniego z lat 2002-2003 o 170%. Zwiększył się w tych latach z 57 do 65% udział wartości importu produktów objętych analizą w ich eksporcie. Spowodowane to było przede wszystkim większym w tych okresach wzrostem rozmiarów eksportu niż przywozu, bowiem obniżyły się ze 110 do 85% relacje przeciętnych cen importowych i eksportowych w handlu produktami uznanymi za wrażliwe.
- W 2008 r. zahamowany został systematyczny wzrost salda handlu zagranicznego z krajami UE. Saldo obniżyło się w obrotach z krajami „starej” Wspólnoty, a utrzymała się tendencja wzrostowa dodatniego salda z nowymi krajami członkowskimi. W 2008 r., najwyższe w obecnej dekadzie było natomiast dodatnie saldo w handlu z krajami trzecimi, głównie z powodu znaczącego wzrostu eksportu do krajów WNP.
- Analiza kształtowania się sald handlu zagranicznego, udziału importu w eksporcie oraz cen importowych i eksportowych wskazuje na najwyższe po akcesji zdolności konkurencyjne na rynku rozszerzonej Wspólnoty sektora drobiowego i mleczarskiego oraz sektora wołowiny. Pewne cechy konkurencyjności wobec produktów rodzimych ma jedynie zwiększający się przywóz suszy warzywnych i niektórych produktów skrobiowych. Produkcja tych artykułów nie wzrasta i zwiększa się udział ich importu w eksporcie i podaży krajowej. Zwiększony import większości pozostałych produktów pozwalał na zdynamizowanie ich eksportu i lepsze dostosowanie podaży do wielkości i struktury zapotrzebowania rynku krajowego.

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Nakład: 500 egz.

Druk i oprawa: QUICK-DRUK s.c.